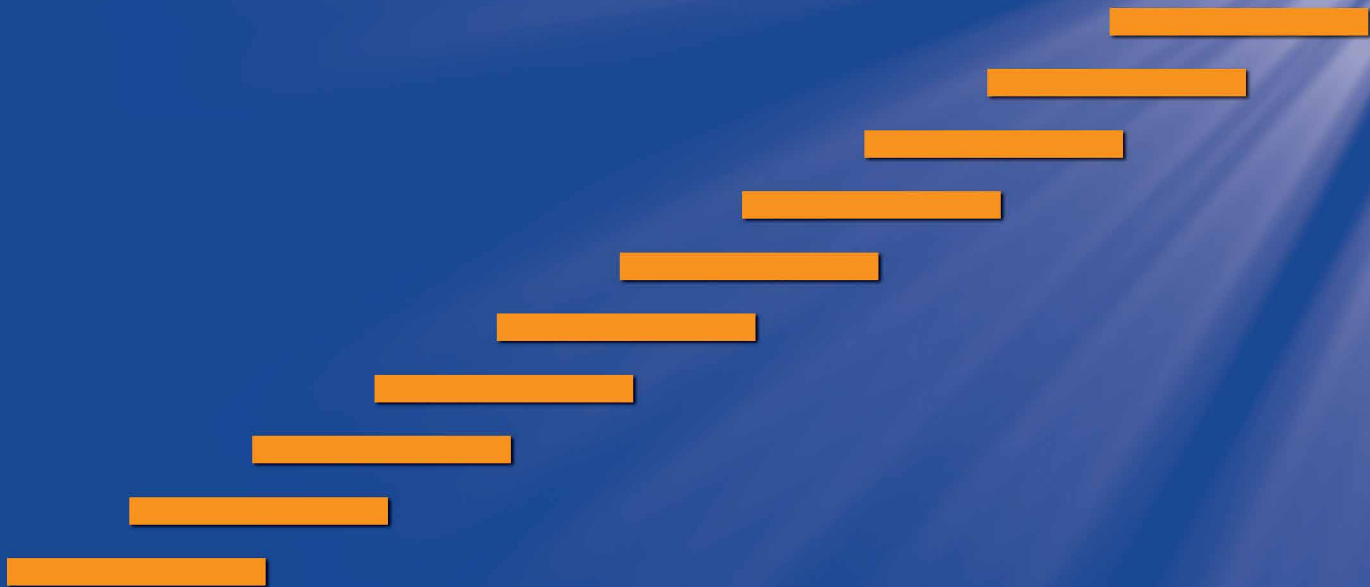

چشم اندازی در مه

مجموعه گزارش و یادداشت‌هایی با موضوع

- گزارش اخیر بانک جهانی در خصوص ایران و کسری تراز حساب سرمایه برای ششمین سال متوالی
- نگاهی به "طرح اصلاح قانون بانکداری" و استقلال بانک مرکزی
- نگاهی به مهم‌ترین رخداد‌های ۱۰ سال فعالیت بانک خاورمیانه
- نگاهی به روند تورم در ایران و ابزارهای مقابله با آن
- نگاهی به صنعت فولاد به عنوان دومین صنعت بزرگ جهان در سالی که گذشت
- نگاهی به تاثیر جنگ روسیه و اوکراین بر اقتصاد جهان
- نگاهی به اندیشه‌های اقتصادی فارابی و ابن خلدون

یک دهه اعتماد

بانک خاورمیانه با آغاز یازدهمین سال فعالیت خود در نظام بانکداری ایران، طی ۱۰ سال گذشته موفق شده با تمرکز بر بانکداری شرکتی، ضمن تسهیل تجارت در سطح بین‌المللی و نقش آفرینی ویژه در زمینه تامین کالاهای بشردوستانه، با عملکرد شفاف، مورد اعتمادترین بانک برای سهامداران و مشتریان باشد.

در طی این زمان از نظر کیفیت افشاء و اطلاع‌رسانی مناسب و اجرای مقررات مبارزه با پولشویی رتبه نخست را کسب کرده‌ایم و به عنوان سودآورترین و پربازده‌ترین بانک ایرانی شناخته شده‌ایم.

افتتاح شعبه مونیخ در کشور آلمان در سال ۱۳۹۷ و ارائه دیجیتال بانک خاورمیانه (بانکینو) در سال ۱۳۹۹، از دیگر دستاوردهای بانک در مسیر نوآوری و پیشتازی بوده است.

همراهی و اعتماد سهامداران و مشتریان محترم را ارج می‌نهیم و امید داریم در ادامه این مسیر موفق‌تر از پیش عمل کنیم.

بانک خاورمیانه
Middle East Bank

www.middleeastbank.ir
info@middleeastbank.ir

«امید»، تنها بازمانده گله غربی درنای سیبری، ۲ روز زودتر نسبت به سال گذشته در روز پنجشنبه، پنجم آبان ماه برای زمستان‌گذرانی به تالاب بین‌المللی فریدونکنار و سرخورد مهاجرت کرد و موجب خوشحالی علاقه‌مندان به محیط زیست و حیات وحش کشور شد.

مطالب این شماره

شماره ۳۰ | آذر ۱۴۰۱

سرمقاله

چشم اندازی در مه

۵

اصلاح؟ شاید وقتی دیگر

۶

بانک

پلی برای انتقال سریع پول

۸

چسب زخم نفتی

۱۰

در آرزوی استقلال

۱۲

نگاهی به تاریخچه قانون بانکداری

۱۴

دهه خاورمیانه، دهه اعتماد

۱۵

کرونا و یادگارهای به جامانده

۱۶

کسب و کار

آب؛ مایه اقتصاد

۱۸

ثبات در یک وضعیت بی ثبات

۲۲

میراث سال های کرونا

۲۰

نقشی ماندگار از تار اقتصاد و پود کویر

۲۵

جنگ و مشت بسته اقتصاد

اقتصاد

۲۶

"سیاست گذاری" یا "دستور"

۲۸

اینفوگرافیک

اقتصاد فولادین

۳۰

لرز اقتصاد از ترس جنگ

۳۲

اخبار

۳۴

نگاهی به اندیشه های اقتصادی فارابی و ابن خلدون

۳۶

خاورمیانه آفتاب

نشریه داخلی بانک خاورمیانه
سال دهم | شماره ۳۰ | آذر ۱۴۰۱

نویسندگان این شماره به ترتیب حروف الفبا

سردبیر: محسن کریمی
دبیر تحریریه: هادی عیار
طراح ساختار بصری: حنا نیاوند
گرافیکست و صفحه آرا: میترا دهقانی

- آفتاب خاورمیانه یک نشریه داخلی و مستقل است که تمامی حقوق آن به بانک خاورمیانه تعلق دارد.
- مسوولیت مطالب نشریه با پدیدآورندگان است و انتشار آن‌ها لزوماً به معنی تایید تمام یا بخشی از مطالب نیست.
- نقل مطلب از نشریه با ذکر منبع مانعی ندارد.
- منابع در آرشیو نشریه موجودند.

نشانی: تهران، خیابان احمد قصیر (بخارست)، نبش خیابان پنجم، شماره ۲
ساختمان مرکزی بانک خاورمیانه
کد پستی: ۱۵۱۳۶۴۵۷۱۷
تهران، صندوق پستی: ۴۴۴۵-۱۵۸۷۵
تحریریه آفتاب خاورمیانه: ۴۲۱۷ ۸۵۵۶ (۰۲۱)

بانک خاورمیانه

تلفن: ۴۲۱۷ ۸۰۰۰ (۰۲۱)
فکس: ۹۱۲۱ ۲۳۸۳ (۰۲۱)
پیام کوتاه: ۳۰۰۴۲۱۷۸
امور سهامداران: ۴۲۱۷ ۸۰۲۰ (۰۲۱)
آشنا (مرکز ارتباط مشتریان): ۴۲ ۵۵۷ (۰۲۱)
رسیدگی به شکایات (مدیریت بازرسی): ۴۲۱۷ ۸۸۸۸ (۰۲۱)

برای دریافت فایل الکترونیکی نشریه، می‌توانید یک ایمیل با عنوان اشتراک آفتاب خاورمیانه به نشانی info@middleeastbank.ir ارسال فرمایید.

دیدگاه‌ها و مقالات خود را از طریق پست الکترونیک یا نشانی پستی برای ما ارسال نمایید و یا با ما تماس بگیرید.

برای دانلود نشریه
QR کد را اسکن کنید.

www.middleeastbank.ir
info@middleeastbank.ir
twitter.com/MiddleEastbank
[telegram.me/ME_Bank](https://t.me/ME_Bank)
[instagram.com/ME.Bank](https://www.instagram.com/ME.Bank)
[linkedin.com/company/middleeastbank](https://www.linkedin.com/company/middleeastbank)

چشم‌اندازی در مه

محسن کریمی

مدیر ارتباطات • بانک خاورمیانه

"ایران کشوری است توسعه یافته؛ با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی؛ الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین‌الملل؛" این عبارت‌ها امروز ممکن است خیلی طنزآمیز به نظر برسند ولی در آبان ماه سال ۱۳۸۲ که متن سند چشم‌انداز کشور در افق ۱۴۰۴ تدوین شد، پیش‌بینی شده بود که ایران جایگاه نخست اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) را تصاحب خواهد کرد. رشد پر شتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی سطح درآمد و رسیدن به اشتغال کامل نیز جزو دیگر اهداف چشم‌انداز در حوزه اقتصادی بودند. برای رسیدن به این مقصود، رشد اقتصادی با نرخ متوسط ۸٪ هدف‌گذاری شده بود.

اکنون که در آستانه برنامه هفتم توسعه هستیم، آرزوی نرخ رشد اقتصادی ۸٪ همچنان در این برنامه هم خودنمایی می‌کند. نرخ رشدی که در برنامه‌ی ششم نیز هدف‌گذاری شده بود ولی در ۳ سال اول این برنامه، شاهد رشد منفی بودیم و فقط در سال ۱۴۰۰ به واسطه برخی گشایش‌ها در افزایش صادرات نفت، رشد ۲٫۸ درصدی را ثبت کردیم. در سالی که سند چشم‌انداز، تدوین می‌شد، ایران و ترکیه بهترین امیدهای اقتصادی منطقه بودند، ولی پیش‌بینی‌های بانک جهانی گویای این امر است که در آینده نزدیک، ایران در رتبه چهارم اقتصاد منطقه و پس از ترکیه، عربستان و امارات قرار خواهد گرفت.

داده‌های بانک جهانی نشان می‌دهد که در یک بازه ۱۵ ساله منتهی به سال ۱۳۹۹، سرانه تولید ناخالص داخلی کشور، برحسب شاخص خرید، هیچ رشدی نداشته؛ در حالی که این شاخص در مورد ترکیه ۲٫۳ برابر رشد کرده است. در پیش‌بینی ۵ سال آینده از نظر قدرت خرید، وضعیت شهروندان کشور از برخی کشورها نظیر گرجستان و ارمنستان نیز پایین‌تر خواهد بود.

در طول سال‌های پس از پایان جنگ، به رغم تدوین برنامه ۲۰ ساله چشم‌انداز و برنامه‌های ۵ ساله توسعه، اقتصاد ایران همواره از تورم و نابسامانی رنج برده است. بررسی شش برنامه توسعه قبلی نشان می‌دهد که این برنامه‌ها به طور متوسط ۳۰٪ اجرائی بوده‌اند که این رقم، گویای ناکامی برنامه‌هاست.

نرخ تورم در سال گذشته، بالای ۴۰٪ ثبت شده و پیش‌بینی می‌شود در سال‌های آینده نیز به رغم بهبودهای جزئی در نرخ رشد، همچنان شاهد تورم‌های دورقمی باشیم. نااطمینانی از فضای کسب‌وکار و محیط اقتصادی، موجب توقف سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و حتی فرار سرمایه‌های مادی و معنوی شده است تا جایی که در چند سال اخیر، نرخ تشکیل سرمایه داخلی منفی بوده و به اقرار فعالان اقتصادی، هیچ موفقیتی در جذب سرمایه خارجی نیز حاصل نشده است. این در حالی است که حوزه‌های زیرساختی کشور به خصوص انرژی، به سرمایه‌گذاری حدود ۱۰۰ میلیارد دلاری نیازمند است تا بتواند نیاز مصرف داخلی و ادامه صادرات را تامین کند.

کشور ما از نظر جغرافیایی با مشکلات مهمی روبه‌رو است که تداوم و گسترش آنها علاوه بر کاهش کیفیت زندگی مردم، موجب خسارت‌های جبران‌ناپذیری به اقتصاد خواهد بود. تغییرات اقلیمی، کم‌آبی و کاهش دسترسی به آب در بسیاری از مناطق موجب بیابان‌زایی و تخریب محیط زیست و کشاورزی شده و متأسفانه در برخی مناطق، شاهد تخریب جنگل‌ها و تغییر کاربری زمین‌های کشاورزی هستیم. این تغییرات به کاهش امنیت غذایی و وابستگی بیشتر به واردات مواد غذایی منجر می‌شود و از سویی تغییرات جمعیتی، مهاجرت داخلی و افزایش حاشیه‌نشینی را در پی خواهد داشت.

زیست‌بوم اقتصادی کشور در مقایسه با زمان تدوین چشم‌انداز ۲۰ ساله دچار تحول قابل ملاحظه‌ای شده است. اگر چه در همان زمان نیز به زیرساخت و ظرفیت واقعی کشور توجهی نشده است. سالخوردگی جمعیت، تمایل شدید به مهاجرت در میان دانش‌آموختگان و نسل جدید، نبودن فضای مناسب برای توسعه فناوری‌های جدید، عقب ماندن از موج‌های جدید فناوری‌هایی نظیر بلاکچین، هوش مصنوعی، اینترنت اشیا و محدودیت فضای اطلاعات و ارتباطات برای توسعه کسب‌وکارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات و محیط‌های دیجیتال فاصله رقابتی میان کشورمان و رقبای منطقه‌ای را بیشتر کرده است. انزوای نظام بانکی کشور و محدودیت فعالیت در گستره جهانی، همچنان به عنوان یکی از سدهای بزرگ حضور و ارتباط با تجارت جهانی، به کسب‌وکارها و فعالیت‌های اقتصادی کشور اجازه‌ی قدرتمندی در ابعاد جهانی را نمی‌دهد.

اگر برنامه هفتم توسعه نیز با همان شرایط برنامه‌ی ششم اجرا شود، قطعاً بعد از ۵ سال، نتیجه بهتری حاصل نخواهد شد. برای پیشرفت، توسعه و موفقیت در جهش ملی تولید، فعالیت در محیط بین‌المللی و بهره‌برداری از دانش نوین و جذب سرمایه خارجی اجتناب‌ناپذیر است. به عنوان پیش‌نیاز این حرکت، طراحی و اجرای یک دیپلماسی اقتصادی منسجم و واقع‌بینانه ضروری است. ■

اصلاح؟ شاید وقتی دیگر

هادی عبار

دبیر تحریریه آفتاب خاورمیانه • بانک خاورمیانه

چندی پیش شاهد انتشار گزارش بانک جهانی از وضعیت سطح درآمد ایرانیان بودیم که حاوی آمارهای قابل توجهی همچون ۲ برابر بودن درآمد سرانه عراق نسبت به ایران و قرار گرفتن درآمد سرانه ایرانیان در کنار افغانستان و پاکستان در میان فقیرترین کشورهای منطقه است. باین وجود اما طبق گزارش، سیاست مالی سازگارتر در ۲۰۲۲-۲۰۲۱ و درآمدهای نفتی و مالیاتی بالاتر، نسبت کسری مالی به تولید ناخالص داخلی کشور را بهبود بخشیده است. در بخشی از این گزارش آمده که پرداختن به چالش‌های بلندمدت ایران، از جمله شوک‌های تغییرات آب‌وهوایی، نیازمند بسته‌ای جامع از اصلاحات اقتصادی است که شامل حمایت‌های اجتماعی کافی نیز باشد.

بررسی سیاست‌های کلان نشان می‌دهد که هنوز نشانه‌ای از تصمیمی مبنی بر اصلاحات جامع به چشم نمی‌خورد و به زبان عامیانه می‌توان گفت که فعلا نفت هست، چه نیازی به اصلاحات؟ چشم‌انداز پیش‌رو زمانی ناامیدکننده‌تر می‌شود که پیش‌شرط این اصلاحات اقتصادی، حمایت‌های اجتماعی عنوان شده و نگاهی به شرایط این روزهای کشور و عمیق‌تر شدن برخی شکاف‌ها نشان می‌دهد که در دستور کار قرار گرفتن اصلاح ضروری است اما فعلا عزمی برای آن وجود ندارد. تا فردا چه پیش آید. علاوه بر مطلبی در خصوص بررسی این گزارش، در این پرونده، نگاهی به سرویس جدید ارائه شده برای انتقال وجوه بین بانکی با نام پل انداخته‌ایم و همچنین "طرح اصلاح قانون بانکداری" را از زوایه دید ۲ کارشناس حوزه بانکی بررسی کرده‌ایم. ■

دهه خاورمیانه،
دهه اعتماد

۱۵

نگاهی به
تاریخچه
قانون بانکداری

۱۴

در آرزوی
استقلال

۱۲

چسب زخم
نفتی

۱۰

پلی برای انتقال
سریع پول

۸

پلی برای انتقال سریع پول

تا چندی پیش، کارت به کارت، پایا و ساتنا، تنها گزینه‌های پیش رو برای انتقال وجه بین بانکی بود. هرکدام از این راه‌ها، ویژگی‌های مثبت و منفی خاص خود را داشتند حالا بانک مرکزی سرویس جدیدی را به جمع این راهکارها افزوده است. سرویسی جدید با ویژگی‌های خاص که توانسته آن را از سایر روش‌های انتقال وجه بین بانکی متمایز کند.

در ادامه به بررسی این سرویس، تفاوت آن با انتقال کارت به کارت، حواله پایا و... خواهیم پرداخت.

با نظارت بانک مرکزی، سرویسی بین بانکی با هدف انتقال مبالغ خرد در سطح کشور ایجاد شده است که تراکنش‌های ریالی را به صورت آبی جابه‌جا کند. "سرویس پل" از اختصار کلمات پرداخت لحظه‌ای نشأت گرفته و در آن سقف انتقال وجه، یک صد و پنجاه میلیون ریال، معادل پانزده میلیون تومان در نظر گرفته شده است.

پل، سرویسی سریع‌تر از پایا و امن‌تر از کارت به کارت

در حواله پایا، برای انتقال وجه به حساب مقصد، به ناچار باید منتظر زمان بندی مشخص شده باشید و چنانچه قصد جابه‌جایی آبی وجه را دارید، حواله پایا گزینه مناسبی برای این کار نیست.

پل، سرویسی هماهنگ و استاندارد برای تسویه پرداخت‌های لحظه‌ای و البته برای ریال بوده و با استفاده از آن، دیگر نیازی نیست تا منتظر زمان بندی‌های مشخص که در حواله پایا وجود دارد، باشید. انتقال آبی مبلغ، بدون قطعی و بدون انتظار برای سررسید زمان بندی از نقاط قوت پل بوده و به کمک آن، در هر ساعت از شبانه‌روز و حتی در ایام تعطیل می‌توانید از انتقال آبی وجه، با کارمزدی کمتر برخوردار شوید. در سرویس پل، امکان انتقال مبلغ بیشتری نسبت به کارت به کارت وجود دارد؛ سقف تراکنش کارت به کارت ۱۰ میلیون تومان است و همان‌طور که پیش‌تر عنوان شد، سقف تراکنش پل ۱۵ میلیون تومان است؛ همچنین در تراکنش پل، به دلیل استفاده از شماره شبا و وجود ارقام کنترلی در آن، امکان اشتباه در واریز وجود ندارد.

اگر در تراکنش کارت به کارت خطایی رخ دهد، مبلغ از حساب مبدا کسر شده و حداکثر پس از ۲۴ ساعت به حساب بازگردانده می‌شود؛ اما در تراکنش پل، در صورت وجود خطا، کسر مبلغ انجام نمی‌گیرد. با بررسی ویژگی‌های پل و مقایسه آن با کارت به کارت به نظر می‌رسد در آینده نه چندان دور، سرویس پل، جایگاه سرویس کارت به کارت نزد مردم را تصاحب کند.

در این سرویس جدید اعلام شده توسط بانک مرکزی، امنیت تراکنش افزایش پیدا کرده است. لازم است بدانید که امروزه در ایران، در اختیار قراردادن شماره کارت به سایرین بسیار رایج است اما بر طبق استانداردهای جهانی، این روش از امنیت برخوردار نیست و سوءاستفاده از آن بسیار محتمل است؛ برای استفاده از سرویس پل، با هدف افزایش ایمنی، انتقال از شبای مبدا به شبای مقصد صورت می‌گیرد؛ پس دیگر نیاز نیست تا شماره کارت در اختیار دیگران قرار بگیرد. شماره شبا همان شماره حساب بانکی ایران است که به منظور تسهیل و استانداردسازی مبادلات داخلی و بین‌المللی بانک‌های کشور استفاده می‌شود.

سرویس پل چگونه کار می‌کند؟

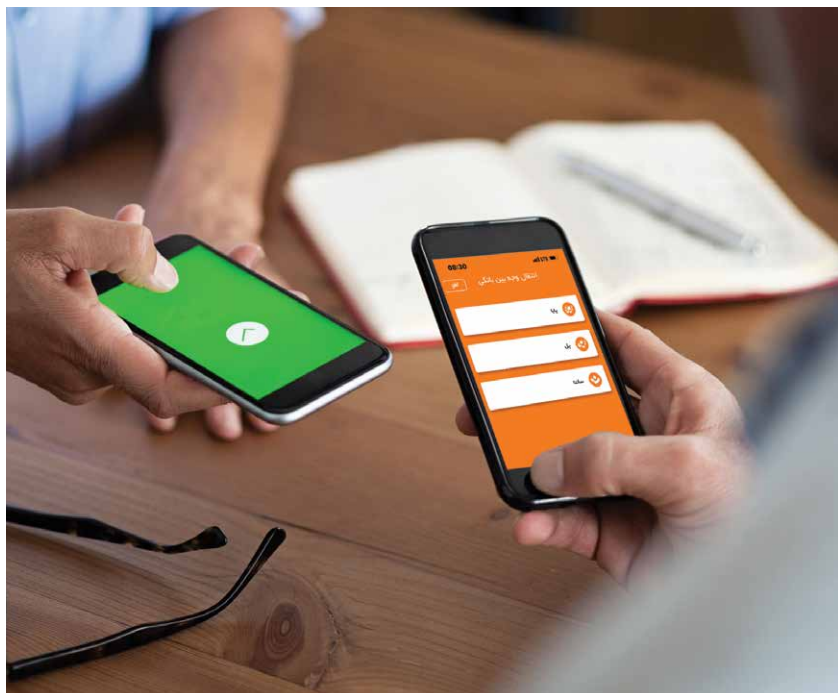
در پل تمامی مراحل، با استفاده از سرویس‌های در نظر گرفته شده به سرعت پردازش می‌گردد. در این سرویس، همچنین امکاناتی برای رهگیری تراکنش ایجاد شده است و بانک‌ها می‌توانند وضعیت آن در هر بخش و خطاهای احتمالی را مشاهده کنند.

مراحل و گردش کار در پل به شرح تصویر صفحه بعد است:

نگاهی به سامانه پل، سرویس جدید ارائه شده برای انتقال وجوه بین بانکی

گردآوری: مهسا مکبریان
کارشناس تست و تحلیل نرم‌افزار
بانک خاورمیانه

گردش تراکنش در سامانه پل

بانک‌های تحت پوشش سامانه پل

مطابق اعلام بانک مرکزی، در حال حاضر مشتریان ۲۳ بانک می‌توانند با استفاده از سامانه پرداخت لحظه‌ای، وجوه خرد را انتقال دهند. بانک‌های خاورمیانه، سامان، آینده، ملی، صادرات، دی، ایران زمین، اقتصاد نوین، سرمایه، پاسارگاد، قرض‌الحسنه رسالت، گردشگری، توسعه تعاون، بانک مرکزی، شهر، کشاورزی، صنعت و معدن، ایران ونزوتلا، مهر ایران، سینا، پارسیان، پست بانک و مسکن از جمله بانک‌هایی هستند که امکان انتقال وجوه از طریق آنها و با سامانه پل، حداقل در یکی از درگاه‌های شعبه، اینترنت بانک و موبایل بانک وجود دارد. ویژگی‌های سرویس پل حاکی از این است که می‌تواند به زودی جایگاه ویژه‌ای در بین سرویس‌های انتقال وجوه بین بانکی پیدا کند؛ با این وجود قضاوت نهایی در خصوص این سرویس با استفاده‌کنندگان از آن است و باید ببینیم این سرویس در محک بیرونی خود چه امتیازهای مثبت و منفی‌ای دریافت می‌کند. ■

انتقال آنی مبلغ، بدون قطعی و بدون انتظار برای سررسید زمان‌بندی از نقاط قوت پل بوده و به کمک آن، در هر ساعت از شبانه‌روز و حتی در ایام تعطیل می‌توانید از انتقال آنی وجه، با کارمزدی کمتر برخوردار شوید.

کارمزد پایین تر پل نسبت به کارت به کارت

کارمزد جابه‌جایی پول در روش پل کمتر از کارت به کارت است؛ به‌طور مثال برای انتقال زیر یک میلیون تومان باید ششصد تومان کارمزد پرداخت شود؛ اما کارمزد انتقال همین مبلغ در سامانه پل پانصد تومان است. در جدول زیر، کارمزد کارت به کارت و پل باتوجه به مبلغ انتقال مقایسه شده است.

مبلغ انتقال	کارمزد کارت به کارت	کارمزد پل
تا ۱ میلیون تومان	۶۰۰ تومان	۵۰۰ تومان
۱ تا ۲ میلیون تومان	۸۴۰ تومان	۵۰۰ تومان
۲ تا ۲/۵ میلیون تومان	۱۰۸۰ تومان	۵۰۰ تومان
۲/۵ تا ۳ میلیون تومان	۱۰۸۰ تومان	از ۵۰۰ تا ۶۰۰ تومان
۳ تا ۴ میلیون تومان	۱۳۲۰ تومان	از ۶۰۰ تا ۸۰۰ تومان
۴ تا ۵ میلیون تومان	۱۵۶۰ تومان	از ۸۰۰ تا ۱۰۰۰ تومان
۵ تا ۶ میلیون تومان	۱۸۰۰ تومان	از ۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰ تومان
.....
از ۹ تا ۱۰ میلیون تومان	۲۷۶۰ تومان	از ۱۸۰۰ تا ۲۰۰۰ تومان

منابع

- ۱- مستندات بانک مرکزی - دستورالعمل سامانه پل
- ۲- سرویس پرداخت لحظه‌ای (پل). (آر دی بهشت ۱۴۰۱). برگرفته از سایت بانکینو (<https://bankino.digital/post/pol>)
- ۳- سامانه پل جای کارت به کارت را می‌گیرد (کارمزد کمتر، سقف بیشتر). (شهرپور ۱۴۰۱). برگرفته از سایت تصویر زندگی (سامانه-پل) (<https://www.tasvirezendegi.com/>)

گزارش اخیر بانک جهانی در خصوص ایران و کسری تراز حساب سرمایه برای ششمین سال متوالی

چسب زخم نفتی

حسین سلطان‌آبادی

کارشناس مدیریت تحقیقات اقتصادی
بانک خاورمیانه

کرونا، ۱/۴ میلیون نفر به جمعیت در سن کار افزوده شده، در حالی که ۱/۳ میلیون نفر از جمعیت فعال کاسته شده است. به این ترتیب نرخ مشارکت با کاهش ۳/۲ واحد درصدی به سطح ۴۰/۹٪ فروافتاده است. این کاهش نرخ مشارکت در مناطق روستایی شدیدتر بوده است که یکی از دلایل آن می‌تواند خشک‌سالی و کاهش فرصت‌های شغلی در بخش کشاورزی باشد.

وضعیت مالی دولت، سیاست پولی و تورم

افزایش قابل توجه درآمدهای نفتی (در ۹ ماهه نخست سال ۱۴۰۰ حدود ۵ برابر مدت مشابه سال ۱۳۹۹) مانع از تشدید کسری بودجه در سال ۱۴۰۰ شد و به این ترتیب اثر تورمی ناشی از کسری بودجه را مهار کرد. البته میزان صادرات نفت به سطح بلندپروازانه سقف دوم قانون بودجه نرسید، اما افزایش قابل توجه قیمت نفت به رشد درآمدهای نفتی کمک قابل توجهی کرد.

گسترش پایه مالیاتی نیز منجر به تحقق ۹۴ درصدی درآمدهای مالیاتی در سال ۱۴۰۰ شد. البته نرخ تورم بالا نیز به رشد اسمی پایه مالیاتی کمک کرد. مالیات اشخاص حقوقی و مالیات بر درآمد تقریباً به‌طور کامل محقق شدند، اما به دلیل افت بازار سرمایه و همچنین عدم تحقق مالیات بر خانه‌های خالی و مالیات بر خودروهای لوکس، مالیات بر ثروت تحقق ناچیز ۳۶ درصدی داشت. مالیات‌های غیرمستقیم نیز به دلیل عملکرد ضعیف مالیات بر واردات (تحقق ۴۰ درصدی) درصد تحقق ۸۰ درصدی داشتند که کمتر از درصد تحقق مالیات‌های مستقیم بود.

در سال ۱۴۰۰ و در پی رشد کل‌های پولی، افزایش انتظارات تورمی و همچنین رشد جهانی قیمت مواد اولیه و کالاهای پایه، برای سومین سال متوالی نرخ تورم ایران بالاتر از ۲۳٪ شد. نرخ تورم ۴۰/۲ درصدی سال ۱۴۰۰ در بیش از یک دهه اخیر بی‌سابقه محسوب می‌شود. قیمت مواد غذایی و هزینه اجاره مسکن، عوامل اصلی ثبت این نرخ تورم بالا بودند. با توجه به این که این اقلام در سبد مصرفی طبقات کم‌درآمد جامعه سهم بیشتری دارند، در این سال فشار تورمی بیشتری بر دهک‌های پایین درآمدی جامعه وارد شد.

توقف و از سرگیری مجدد و مکرر مذاکرات هسته‌ای نیز منجر به بروز نوسانات زیاد در بازار ارز و انتظارات تورمی شد. در فاصله‌ی دی تا اسفند ۱۴۰۰، پیشرفت در مذاکرات هسته‌ای منجر به تقویت ۷ درصدی ریال ایران در برابر دلار آمریکا شد تا شکاف بین نرخ بازار آزاد و نرخ سامانه نیما کمتر شود. در ادامه و در فاصله فروردین تا خرداد ۱۴۰۱ با توقف مذاکرات هسته‌ای، ریال ایران تضعیف حدودی ۱۲ درصدی را در مقابل دلار آمریکا تجربه کرد که در کنار افزایش بهای جهانی کالاها، منجر به افزایش تورم وارداتی شد.

تراز حساب سرمایه برای ششمین سال متوالی است که کسری را تجربه می‌کند و این موضوع حکایت از حجم قابل توجه فرار سرمایه دارد.

اقتصاد ایران پس از یک دوره رکود دوساله، در سال ۱۴۰۰ برای دومین سال متوالی رشد اقتصادی مثبت (۴/۷٪) را تجربه کرد. به دنبال رشد تقاضای جهانی نفت و افزایش صادرات نفتی ایران، بخش نفت رشد ۱۰/۱ درصدی را تجربه کرد. تولید ناخالص داخلی غیرنفتی نیز در این سال رشد ۳/۹ درصدی داشت و به دنبال بازگشت تدریجی فعالیت‌های اقتصادی به سطوح قبل از بحران کرونا، بخش خدمات توانست به رشد ۶/۵ درصدی دست یابد. به دلیل انقباض ۶/۹ درصدی بخش ساختمان (ساخت‌وساز)، بخش صنعت رشد اندک ۱/۱ درصدی را تجربه کرد. خشک‌سالی و مدیریت نامناسب منابع آبی نیز کاهش ۲/۶ درصدی تولید بخش کشاورزی را به دنبال داشت. طبق گزارش اوپک از منابع ثانویه، میزان تولید و قیمت نفت ایران در این سال به ترتیب رشدهای ۲۲/۸ درصدی و ۸۲/۵ درصدی را تجربه کردند.

تولید نفت ایران اگرچه در ماه آوریل ۲۰۲۲ رکورد سه سال اخیر را شکست و به ۲/۵۶ میلیون بشکه در روز رسید، اما همچنان ۱/۳ میلیون بشکه کمتر از رکوردی پیش از تحریم‌های اخیر آمریکا است. بخش نفت و گاز ایران با بحران سرمایه‌گذاری مواجه است و در یک دهه اخیر میزان سرمایه‌گذاری در این بخش کمتر از استهلاک سرمایه موجود در آن بوده است. به این ترتیب، کل موجودی خالص سرمایه در بخش نفت و گاز ایران در سال ۱۳۹۹ حدود ۱۶٪ کمتر از یک دهه قبل از آن بوده است؛ بنابراین حتی در صورت رفع محدودیت‌های صادرات نفت ناشی از تحریم‌ها، افزایش تولید نفت در آینده با چالش مواجه است.

در خصوص انقباض بخش ساختمان، باید به رشد ۱۸۰ درصدی قیمت مصالح ساختمانی و رشد بیش از ۱۰۰ درصدی قیمت زمین در طول دو سال اخیر اشاره کرد. افزایش حدوداً ۳۰۰ درصدی قیمت مسکن در طول سه سال اخیر، منجر به عدم استطاعت خانه‌دار شدن بسیاری از ایرانیان شده است.

در سمت هزینه‌ها، عمده رشد اقتصادی مثبت سال ۱۴۰۰ موهون رشد مثبت مصرف خصوصی (۳/۹٪) و مصرف دولتی (۸/۳٪)، در پی رشد درآمدهای نفتی بوده است. این در حالی است که با کاهش شدید سرمایه‌گذاری در بخش ساختمان (کاهش ۷/۱ درصدی)، کل تشکیل سرمایه ثابت ناخالص رشد مثبتی را نسبت به سال ۱۳۹۹ تجربه نکرد. در ۳ سال پس از تحریم‌های اخیر آمریکا، سرمایه‌گذاری دولتی به‌طور متوسط سالانه ۲۰٪ افت داشته است. در این دوره نرخ رشد سرمایه‌گذاری خالص کمتر از ۱٪ بود و سرمایه‌گذاری‌های جدید به سختی هزینه استهلاک را جبران می‌کرد.

با وجود ثبت رشدهای اقتصادی مثبت در دو سال اخیر و پشت سر گذاشتن نسبی بحران کرونا، میزان اشتغال در سال ۱۴۰۰ معادل ۳/۴٪ (۸۳۰ هزار شغل) کمتر از سطح اشتغال قبل از بروز بحران کرونا بود؛ به عبارت دیگر بخش‌هایی مانند بخش نفت که در مقایسه با سایر بخش‌های اقتصادی، اتکای کمتری به نیروی کار دارند، منجر به رشد اقتصادی مثبت در سال ۱۴۰۰ شده‌اند و البته انقباض بخش کشاورزی نیز به کاهش سطح اشتغال کمک کرده است. از زمان شروع همه‌گیری

انرژی و محصولات غذایی خواهد شد. با توجه به گستردگی یارانه‌ها و قیمت‌گذاری دستوری در ایران، افزایش قیمت جهانی انرژی و مواد غذایی به افزایش هزینه‌ی حفظ یارانه‌ها و قیمت‌های دستوری دامن خواهد زد. با توجه به تورم بالا در سال‌های اخیر و کاهش واقعی درآمد خانوارهای ضعیف، هر گونه اصلاح این یارانه‌ها باید جامع، تدریجی، دارای یک استراتژی روابط عمومی شفاف و همراه با سیاست‌های حمایتی و تامین اجتماعی جبرانی برای اقشار کم‌درآمد باشد. محدود نشدن و ادامه یافتن چالش‌های محیط زیستی می‌تواند تاثیر وخیمی بر اقتصاد ایران بر جای بگذارد. تداوم میزان کم بارش‌ها و افزایش دمای هوا، کمبود آب را تشدید خواهد کرد که اثر آن بر محصولات کشاورزی، اشتغال و امنیت غذایی محسوس خواهد بود. تداوم این شرایط آب و هوایی علاوه بر افزایش تقاضای برق، عرضه برق را با محدود شدن تولید برق‌آبی کاهش خواهد داد که نتیجه آن کمبود برق و اختلال در تولید صنعتی خواهد بود.

تهدیدها و فرصت‌ها

با وجود ریسک‌های فراوان پیش روی اقتصاد ایران، قیمت بالای نفت منجر به افزایش درآمدهای ناشی از صادرات نفتی ایران خواهد شد. تحریم هم‌زمان روسیه و ایران، تجارت و سرمایه‌گذاری بین این دو کشور را برای کاهش اثر تحریم‌ها افزایش خواهد داد. با این حال، صادرات نفتی ایران به چین از محل رقابت با تخفیف شدید نفت خام روسیه مورد تهدید است.

مقابله با استخراج بیش از حد منابع آبی کمیاب زیرزمینی، حیاتی‌تر از هر زمان دیگری است. این مهم مستلزم بهبود مدیریت تقاضای آب از طریق سیگنال‌های قیمتی و افزایش کارایی است. در عین حال ایران، سومین کشور جهان از نظر مصرف سرانه‌ی گاز طبیعی است. وضع مقررات و عوارض زیست محیطی و اصلاح قیمت انرژی می‌تواند منجر به سرمایه‌گذاری‌های جدید در فرآیندهای تولید پاک‌تر، به ویژه در بخش‌های فولاد، سیمان و پتروشیمی شود.

پرداختن به این چالش‌ها نیازمند بسته‌ی جامع اصلاحات اقتصادی به همراه نظام حمایت اجتماعی جبرانی است. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته، تحریک بخش خصوصی از طریق بهبود محیط کسب و کار و حذف قیمت‌گذاری دستوری، در این مسیر اهمیت ویژه دارند. ■

به موازات، رشد کل‌های پولی متوقف نشد تا فشارهای تورمی را همچنان بالا نگه دارد. در سال ۱۴۰۰ نقدینگی ۳۹٪ و پایه پولی ۳۱/۶٪ افزایش یافت که بیشتر از میانگین رشدهای بلندمدت این متغیرهای پولی در فاصله سال‌های ۱۳۵۳ تا ۱۳۹۹ (به ترتیب ۲۷٪ و ۲۴/۶٪) بود. عوامل اصلی افزایش پایه پولی شامل افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی (افزایش هم‌زمان مقدار ارزی دارایی‌های خارجی و نرخ تسعیر این دارایی‌ها به ریال) و افزایش مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها بوده است. افزایش مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها خود معلول افزایش مطالبات بانک‌ها از شرکت‌های دولتی و همچنین افزایش قابل توجه اعطای اعتبار از سوی بانک‌ها به بخش غیر دولتی (رشد ۵۶/۳ درصدی در سال ۱۴۰۰ و رشد ۹۵ درصدی در سال ۱۳۹۹) بوده است.

بخش خارجی

بازیابی تقاضای جهانی پس از رفع محدودیت‌های ناشی از کرونا، منجر به بهبود قابل توجه حساب جاری ایران شد. رشد ۵۹/۲ درصدی صادرات ایران از رشد ۳۶/۵ درصدی واردات آن پیشی گرفت تا پس از تجربه‌ی دو سال متوالی کسری حساب جاری (۱۳۹۸ و ۱۳۹۹)، مازاد ۱۱/۲ میلیارد دلاری برای این حساب در سال ۱۴۰۰ ثبت شود. به این ترتیب مازاد حساب جاری، کسری ۱۰/۱ میلیارد دلاری حساب سرمایه را جبران کرد تا ذخایر خارجی اندکی (۹ میلیارد دلار) بهبود یابد. تراز حساب سرمایه برای ششمین سال متوالی است که کسری را تجربه می‌کند و این موضوع حکایت از حجم قابل توجه فرار سرمایه دارد.

با وجود افزایش تجارت کلایی ایران به سطوحی فراتر از دوران پیش از همه‌گیری کرونا (بخش قابل توجهی از آن ناشی از افزایش حجم و قیمت صادرات نفت بود)، تجارت خدمات ایران در سال ۱۴۰۰ به طور کامل بازیابی نشد. با وجود افزایش به ترتیب ۵۵ درصدی و ۴۵ درصدی صادرات و واردات خدمات در سال ۱۴۰۰، همچنان به ترتیب ۴۳٪ و ۲۶٪ کمتر از سطوح قبل از همه‌گیری کرونا رقم خوردند.

با توجه به این که بیش از نیمی از صادرات غیرنفتی ایران به فرآورده‌های نفتی مربوط می‌شود، افزایش قیمت نفت و افزایش تقاضای این محصولات پس از بحران اوکراین به رشد ۳۷ درصدی صادرات غیرنفتی ایران کمک کرد تا به سطح ۴۸ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۰ برسد. واردات غیرنفتی نیز با رشد ۳۴٪ رشد به بیش از ۵۲ میلیارد دلار رسید.

از زمان شروع همه‌گیری کرونا، ۱/۴ میلیون نفر به جمعیت در سن کار افزوده شده، در حالی که ۱/۳ میلیون نفر از جمعیت فعال کاسته شده است. به این ترتیب نرخ مشارکت با کاهش ۳/۲ واحد درصدی به سطح ۴۰/۹ درصد فرافتاده است.

چشم‌انداز

با توجه به مشکلات داخلی و خارجی، پیش‌بینی می‌شود که رشد اقتصادی ایران در میان‌مدت در سطوح پایین باقی بماند. احتمالاً تولید و تقاضا برای کالاهای واسطه‌ای با اثر منفی بیشتری نسبت به سایر کالاها مواجه شود. با چشم‌انداز موجود برای ادامه‌ی تحریم‌ها، تجارت نیز محدود خواهد شد. رشد تولید غیرنفتی نیز به دلیل کاهش تشکیل سرمایه در سال‌های اخیر، کمتر از سطوح بالقوه خواهد بود. البته به دلیل پیش‌بینی قیمت بالای نفت، احتمالاً درآمدهای نفتی افزایش خواهد یافت که سرریز آن به سایر بخش‌ها هم سرایت خواهد کرد.

اگرچه درآمدهای نفتی بالاتر، می‌تواند اثر مثبت در کنترل کسری بودجه و همچنین بهبود تراز پرداخت‌ها داشته باشد، اما به دلیل رشد بالای مخارج جاری دولت به دلیل فشار هزینه حقوق و دستمزد و هزینه بازنشستگی و البته واردات گران‌تر مواد غذایی، احتمال دارد که کسری بودجه در سطح ۴/۴٪ تولید ناخالص داخلی تا سال ۱۴۰۲ تثبیت شود. تداوم کسری بودجه و البته فشار افزایشی نرخ ارز، تورم را در سطوح بالای ۳۵٪ باقی خواهد گذاشت. این مهم در ترکیب با کمبود فرصت‌های شغلی، فشار مضاعفی را بر خانواده‌های طبقات ضعیف جامعه وارد خواهد کرد. افزایش جهانی قیمت غذا و انرژی منجر به افزایش هزینه‌ی واردات و یارانه پنهان

نگاهی به "طرح اصلاح قانون بانکداری" و استقلال بانک مرکزی

در آرزوی استقلال

علی نظافتیان

دبیر کمیسیون حقوقی کانون بانکها
و موسسات اعتباری خصوصی

ریا باشد، آیا ارتقای جایگاه سازمانی شورای فقهی بانک مرکزی به عنوان یکی از ارکان بانک مرکزی واقعا در زدودن عملیات و فرایندهای بانکی کشورمان از پدیده نكوهیده "ریا" موثر خواهد بود؟

در این مقاله، قصد دارم کوتاه و مختصر و بدون ورود در جزئیات امر، بحث را در سه بخش استقلال بانک مرکزی، ساختار و شرح وظایف هیات انتظامی و مباحث مربوط به شورای فقهی بانک مرکزی بررسی کنم.

بخش نخست: استقلال بانک مرکزی

استقلال بانک مرکزی ساختن جزیره‌ای جدا و کاملا مستقل از دولت به نام "بانک مرکزی" نیست؛ اما معمولا در کشورهای پیشرفته میزان استقلال بانک مرکزی از دولت را در میزان وابستگی سیاست‌های پولی و اعتباری و بانکی کشور نسبت به سیاست‌های دولت مورد ارزیابی قرار می‌دهند. به بیان دیگر معمولا در بیشتر کشورها بانک مرکزی متولی کنترل نرخ تورم، حفظ و کنترل پایه پولی و کنترل عملیات موسسات اعتباری (اعم از بانک‌ها یا موسسات اعتباری غیر بانکی) است. اگر بانک مرکزی در این موارد خود را تابع سیاست‌های دولت‌های وقت بداند و فاقد اختیارات یا اقتدار لازم برای سیاست‌گذاری و انجام این امور و کنترل تورم و حفظ ارزش پایه پولی کشور باشد، در این صورت صحبت از استقلال و اقتدار بانک مرکزی بی‌معنا خواهد بود. از دید کارشناسی به نظر می‌رسد تصور طراحان طرح بانکداری آن بوده که می‌توان با حذف شورای پول و اعتبار و کنار نهادن بخش‌های خصوصی و تعاونی از حضور در سیاست‌گذاری بانکی و حذف نهاد نظارتی "هیات نظارت اندوخته اسکناس" و خلق یک نهاد بانکی جدید به نام "هیات عالی" با اختیاراتی بسیار وسیع و فوق‌العاده می‌توان به استقلال بانک مرکزی دست یافت. این درحالی است که ملاحظه می‌شود در این طرح هم، رئیس‌کل همه اعضای هیات عالی بانک مرکزی مستقیم یا غیرمستقیم منصوب دولت هستند. منصوب دولت

از سال ۱۳۵۱ تاکنون بانک مرکزی و شبکه بانکی کشور مشمول قانون پولی بانکی کشور بوده است. قانونی بسیار دقیق و کارشناسی شده که در ۴۵ ماده تنظیم و تصویب شده و تاکنون اجرا می‌شده است و در طی این سال‌ها بنا به نیاز اصلاحاتی در آن به عمل آمده است؛ اما با توجه به کهن سالی قانون پولی بانکی، طرح مفصل بانکداری با بیش از ۲۰۰ ماده از چند سال قبل در مجلس شورای اسلامی مطرح بود و به‌ویژه تنی چند از نمایندگان پیگیر تصویب آن بوده‌اند. مجلس شورا اما سرانجام این طرح را تفکیک کرد و بررسی بخش نخست آن در شصت و چند ماده راجع به ساختار و شرح وظایف، اهداف، مسوولیت‌ها و اختیارات بانک مرکزی در جلسه ۱۲ مردادماه سال ۱۴۰۱ مجلس آغاز و مباحث تا جلسه ۲۴ مهرماه نیز ادامه داشته است. طرحی که مخالفت جمع زیادی از مدیران و کارشناسان بانک مرکزی را در پی داشت. آنان در نامه‌ای سرگشاده به رئیس مجلس شورا این طرح را "مملو از اهداف متضاد" اعلام کردند.

به هر حال هر طرح یا لایحه قانونی داری نکات مثبت و منفی فراوانی می‌تواند باشد. طرح بانکداری نیز از این قاعده کلی مستثنا نیست و نوآوری‌هایی در مباحث مختلف بانکی در آن وجود دارد؛ اما صرف نظر از مباحث کارشناسی در این زمینه تاکید بر این نکته ضروری است که از نظر حقوقی، قوانین پس از تایید شورای نگهبان قانون اساسی و انتشار در روزنامه رسمی می‌بایستی بی‌کم‌وکاست اجرا شود و هیچ عذر و بهانه‌ای برای سرپیچی از اجرای قوانین پذیرفته نیست؛ اما از نظر کارشناسی بانکی پرسش آن است که آیا طرح بانکداری می‌تواند استقلال بانک مرکزی را بیش از پیش تقویت کند و اقتدار این بانک برای پیگیری تخلفات بانکی، برخورد با موسسات اعتباری غیرمجاز و به‌طور کلی "اشخاص حقیقی یا حقوقی تحت نظارت" از طریق هیات انتظامی بانک مرکزی را افزایش دهد و بالاخره با توجه به آنکه عملیات بانکی در کشورمان می‌بایستی مبتنی بر مبانی اصول عملیات بدون

نیز معمولاً توان مخالفت با نظریات بانکی و اقتصادی دولت‌های وقت و طراحی سیاست‌های پولی و اعتباری مستقل را ندارد و حتی در صورت نواختن ساز مخالف با سیاست‌های اقتصادی دولت دعوت به استعفا ساده‌ترین شیوه کنار نهادن منصوب دولت در بانک مرکزی خواهد بود. بر مبنای این واقعیات مدیریتی طرح بانکداری نمی‌تواند طرفداران استقلال بانک مرکزی را به ساحل مقصود برساند. کما آنکه گزارش شماره ۵۷ شهریورماه ۱۴۰۱ مرکز پژوهش‌های مجلس شورا در این زمینه تصریح نموده: "... به‌طور مشخص در شور اول که کلیات آن اردی بهشت ۱۴۰۰ در صحن علنی به تصویب رسید، استقلال بانک مرکزی از دولت بیشتر از متن نهایی شور دوم بوده است..."

بخش دوم: تحکیم اقتدار بانک مرکزی از طریق تشکیل نهادهای شبه قضایی بنام "هیات انتظامی"

هیات انتظامی بانک مرکزی پدیده‌ای جدید نیست و موادی از قانون پولی و بانکی مصوب ۱۳۵۱ بدان اختصاص یافته است؛ اما طرفداران طرح بانکداری بر این عقیده هستند که مقررات فعلی برای اقتدار بانک مرکزی و برخورد با تخلفات موسسات اعتباری کافی نیست و بانک مرکزی در این زمینه دارای ضعف است؛ بنابراین راه حل را در این دیده‌اند که یک نهاد شبه قضایی با صلاحیت بسیار وسیع برای رسیدگی به تخلفات بانکی "اشخاص تحت نظارت" در درون شبکه بانکی کشور تشکیل دهند. نهادهای که قانون‌گذار مشخص نکرده یک دادگاه صرفاً اداری است یا یک مرجع قضایی؛ زیرا اولاً برابر مصوبه مجلس رئیس هیات بدوی و تجدیدنظر هیات انتظامی قاضی منصوب قوه قضاییه است که می‌بایستی با پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی بدین سمت منصوب شوند.

ثانیاً، ابهام اساسی در مورد ماهیت حقوقی هیات انتظامی است. اگر این نهاد یک مرجع قضایی است، بر اساس اصول قانون اساسی تشکیل یک مرجع قضایی درون بانک مرکزی، مغایر قانون است. ضمن آنکه آیین دادرسی قانونی این مرجع قضایی (هیات انتظامی) نیز نامشخص است؛ اما اگر هیات انتظامی بانک مرکزی صرفاً یک دادگاه اداری مانند هیات رسیدگی به تخلفات اداری کارکنان دولت است در این صورت چرا آرای این دادگاه اداری در مراجع قضایی قابل شکایت و تظلم‌خواهی نیست و محکومان هیات انتظامی از توسل به مراجع قضایی برای شکایت از آرای هیات انتظامی محروم شده‌اند؟

ثالثاً، یکی دیگر از اشکالات مصوبه مجلس راجع به هیات انتظامی بانک مرکزی فقدان تفکیک روشن بین اعمال مجرمانه و تخلفات بانکی کارکنان و مدیران بانک است. برخورد قانونی با جرائم مدیران و کارشناسان بانکی از جمله ضروریات صنعت بانکداری است؛ زیرا نمی‌توان در پدیده وقوع جرائم موسسات عظیم اقتصادی نظیر بانک‌ها بی‌تفاوت بود؛ اما مانند سایر جرائم، مرجع قانونی برای پیگیری و برخورد با جرائم بانکی قوه قضاییه است و نه هیات انتظامی بانک مرکزی. بالعکس تخلفات اداری شبکه بانکی کشور می‌بایستی در هیات انتظامی رسیدگی و برخورد قانونی مناسب در حد مجازات‌های اداری صورت گیرد. مشروط بر آنکه "هیات انتظامی بانک مرکزی" صرفاً یک دادگاه اداری باشد. به‌رحال از نظر کارشناسی حقوقی به نظر نگارنده مقررات مصوبات مجلس در زمینه ساختار و صلاحیت‌های هیات انتظامی بانک مرکزی با اصول قانون اساسی مغایر به نظر می‌رسد. امید است شورای نگهبان قانون اساسی بدین نکات توجه نماید.

بخش سوم: ارتقای جایگاه سازمانی شورای فقهی بانک مرکزی

رسمیت بخشی قانونی شورای فقهی بانک مرکزی از ماده ۱۶ برنامه ششم توسعه آغاز شد. در قانون مورد اشاره هدف از تشکیل شورای فقهی چنین اعلام شده است: "... برای حصول اطمینان از اجرای صحیح عملیات بانکی بدون ربا در نظام بانکی کشور و جهت نظارت بر عملکرد نظام بانکی و اظهار نظر نسبت به رویه‌ها و ابزارهای رایج، شیوه‌های عملیاتی، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، چهارچوب قراردادهای و نحوه اجرای آن‌ها از جهت انطباق با موازین فقه اسلامی، شورای فقهی در بانک مرکزی با ترکیب زیر تشکیل می‌شود..." در نسخه‌های اولیه طرح بانکداری نیز جایگاه سازمانی و ساختار اداری شورای فقهی بانک مرکزی نیز چندان تغییری نکرد. شورایی تحت نظارت و مسوولیت رئیس کل بانک مرکزی که همه اعضای آن صاحب‌رأی بودند؛ اما در متن تصویبی مجلس تغییرات زیر راجع به جایگاه و شرح وظایف شورای فقهی داده شد:

اول: جایگاه شورای فقهی به‌عنوان یکی از ارکان بانک مرکزی ارتقا یافت. دوم:

نظارت شورای فقهی علاوه بر بانک مرکزی و شبکه بانکی کشور به اشخاص حقیقی یا حقوقی خارج از شبکه بانکی تحت عنوان "اشخاص تحت نظارت" گسترش داده شد. **دوم:** در بند "ج" ماده ۱۸ طرح بانکداری مصوب مجلس تصریح شد: "... مصوبات شورای فقهی برای کلیه ارکان بانک مرکزی و "اشخاص تحت نظارت" لازم‌الرعایه است. حکم این ماده نافی اختیارات فقهای شورای نگهبان در اصل چهارم (۴) قانون اساسی نیست. **سوم:** به گزارش خبرگزاری خانه ملت در جلسه علنی روز دوشنبه هفتم شهریورماه مجلس: "... رئیس کمیته پولی و بانکی مجلس با اشاره به موضوع حق رأی برای غیر فقها در این ماده، گفت: متن طرح در این خصوص صراحت دارد؛ اما برخی از نمایندگان مثل آقای ایزدخواه، سلیمی و میرتاج الدینی اذعان داشتند این موضوع صراحت لازم را ندارد، لذا از آن جایی که اختلاف برداشت در زمان نگارش قانون به وجود آمده قطعاً در زمان اجرای آن نیز به وجود خواهد آمد. رئیس کمیته پولی و بانکی مجلس بر این اساس خواستار بازگشت این ماده به کمیسیون جهت اصلاح و رفع ابهام شد که رئیس مجلس نیز با آن موافقت کرد..." این تصمیم مجلس از این جهت عجیب به نظر می‌رسد که ماده ۱۶ برنامه ششم توسعه هم به فقها و هم به اعضای خیر حقوقی شورای فقهی بانک مرکزی قبلاً حق رأی داده است. این موضوع از جهات شرعی و مغایرت با اصول قانون اساسی مورد مخالفت شورای نگهبان قانون اساسی قرار نگرفته است. به‌رحال در اینکه عملیات بانکی و فرایندهای مربوط به آن نیاستی با موازین بانکداری بدون ربا مغایرت داشته باشد، تردید نیست؛ اما بحث اصلی در مورد حدود و گستره صلاحیت‌های قانونی شورای فقهی است. به‌عنوان مثال در طرح بانکداری مصوبات شورای فقهی بر کلیه ارکان بانک مرکزی و اشخاص تحت نظارت لازم‌الاجرا اعلام شده است. یکی از ارکان اصلی بانک مرکزی مجمع عمومی آن است که ریاست آن بر عهده رئیس‌جمهور است. آیا اطلاق و عموم طرح مجلس بدان معناست که مصوبات شورای فقهی حتی رئیس مجمع بانک مرکزی را در برمی‌گیرد و اختیارات قانونی رئیس‌جمهوری در امور بانکی را محدود و مقید به مصوبات شورای فقهی می‌کند؟

تصور طراحان طرح بانکداری آن بوده که می‌توان با حذف شورای پول و اعتبار و کنار نهادن بخش‌های خصوصی و تعاونی از حضور در سیاست‌گذاری بانکی و حذف نهاد نظارتی «هیات نظارت اندوخته اسکناس» و خلق یک نهاد بانکی جدید به نام «هیات عالی» با اختیاراتی بسیار وسیع و فوق‌العاده می‌توان به استقلال بانک مرکزی دست یافت.

برآیند نهایی

بخش بانک مرکزی از "طرح مفصل بانکداری" به تصویب مجلس شورا رسیده و هم‌اکنون در راه مجلس و شورای نگهبان قانون اساسی است. در صورت تایید نهایی این طرح توسط شورای نگهبان قانون اساسی و انتشار در روزنامه رسمی کشور اجرای آن مانند سایر قوانین بر همه دستگاه‌های اجرایی و نظام بانکی کشور الزامی است؛ اما از نظر کارشناسی واقعیت آن است که طرح مورد اشاره علی‌رغم انتقادات کارشناسی بر آن، نوآوری‌هایی در زمینه بانکی نیز دارد. طراحان آن معتقدند که این طرح استقلال و اقتدار بانک مرکزی را تحکیم می‌بخشد. در مقابل کارشناسان و مدیران بانکی نیز معتقدند که طرح مورد بحث نه تنها استقلال کارشناسی دولت از بانک مرکزی را به همراه ندارد بلکه سیستم بانکی و بانک مرکزی را به‌طور کامل در اختیار دولت قرار می‌دهد و ساختار هیات انتظامی آن با اصل تفکیک قوا مغایرت دارد. پس در این اختلاف نظرها باید به انتظار نشست و نتایج مثبت و منفی طرح مصوب مجلس را در مرحله اجرا ملاحظه کرد و در صورت لزوم برای اصلاح نقایص آن تلاش کرد. ■

۱- مطالب این نوشتار بیشتر از سایت رسمی مجلس شورای اسلامی به آدرس www.icana.ir/Fa نقل شده است.

۲- سایت روزنامه اعتماد، ۲۶/۰۵/۱۴۰۱ به آدرس: www.etemadonline.com

۳- رج: <https://rc.majlis.ir/fa/report/show/1748762>

۴- قانون برنامه ششم توسعه مصوب سال ۱۳۹۱ مجلس شورای اسلامی که در اجرای اصول قانون اساسی راساً توسط ریاست مجلس به روزنامه رسمی کشور ارسال شده است.

نگاهی به تاریخچه قانون بانکداری

هانیه السادات رضوی
معاون شعبه آفریقا • بانک خاورمیانه

جهانی هستیم. اگرچه می‌توان گفت بانک مرکزی از تمامی ظرفیت‌های قانون پولی و بانکی مصوب ۱۳۵۱ استفاده نکرده اما عملکرد ضعیف این نهاد، به‌طور کامل ریشه در قانون نداشته و سهم عمده‌ای از این ناکارآمدی در رسیدن به اهداف، قانون پولی و بانکی بوده است.

برخی ایرادات وارد بر طرح اصلاح جدید

اولین نسخه گزارش طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران تحت ۲۱۶ ماده در آبان ماه سال ۱۳۹۸ با ادغام چهار قانون پایه کشور یعنی قانون پولی و بانکی، قانون عملیات بانکی بدون ربا، قانون اداره امور بانک‌ها و قانون تاسیس بانک‌های غیردولتی در مجلس مطرح شد که مورد انتقاد بسیاری از متخصصان اقتصادی قرار گرفت، پس از آن طرح مذکور در سه مرحله بازمینی و در ۱۲۲، ۸۰، و ۶۷ ماده ارائه شد. طرح ۶۷ ماده‌ای در خرداد ماه ۱۴۰۱ تغییرات قابل توجهی نسبت به طرح‌های قبلی داشته به نحوی که بسیاری از متخصصان و کارشناسان معتقدند که همه این طرح‌ها نه تنها مشکلات موجود را حل نمی‌کنند بلکه باعث ایجاد مشکلات جدیدی نیز می‌شود.

طبق نامه عده‌ای از روسای پیشین بانک مرکزی به مجلس، برخی ایرادات اساسی به این طرح وارد شده که یکی از آن‌ها، منسوخ کردن قوانین فعلی و افزودن موضوعات جدیدی است که هرکدام از آن‌ها حائز اهمیت بوده و نیازمند بررسی به‌صورت مجزا است. از طرفی بخش عمده‌ای از مواد مطروحه، در قالب دستوراتالعمل‌هایی است که توجه بسیار به جزئیات در آن‌ها، مشکلات جدیدی را پیش می‌کشد. به‌عنوان مثال می‌توان به پرداختن در نحوه تسویه با مشتریان بدحساب و یا تعیین سقف روزانه و هفتگی برای اضافه برداشت بانک‌ها اشاره کرد. یکی دیگر از ایرادات مطرح شده بحث استقلال بانک مرکزی است. پس از حذف مجمع عمومی در شور اول و کسب استقلال نسبی بانک مرکزی و اختیار اعمال نفوذ در ترانزنامه خود، یک بار دیگر شاهد بازگشت این مجمع به‌عنوان یک رکن در بانک مرکزی هستیم. ■

طرح «قانون بانکداری جمهوری اسلامی ایران» از تلفیق سه طرح و یک لایحه تشکیل شده است. «طرح جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران»، «طرح بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران»، «طرح تاسیس بانک توسعه جمهوری اسلامی ایران» و «لایحه اصلاح قانون پولی و بانکی کشور». وجود این تعداد طرح، نیاز به اصلاح قوانین کلی بانکداری را ایجاد می‌کند. حال ببینیم طرح جدید بانکداری چه می‌گوید؟ هدف اصلی از این طرح، بهبود عملکرد اقتصاد کلان کشور و افزایش قدرت نظارت بانک مرکزی است، بخشی از اصلاحات صورت گرفته در این طرح، مربوط به ساختار، ارکان، مسوولیت‌ها و اختیارات بانک مرکزی بوده و سعی بر حفظ استقلال آن از اشخاص تحت نظارت است و بخشی دیگر، با هدف تقویت شفافیت، پاسخگویی و ایجاد سازمان نظارت بر موسسات اعتباری است.

قانون پولی و بانکی کشور در حدود نیم قرن است که به عنوان قانونی مرجع و نظارت‌کننده برای بانک‌ها شناخته می‌شود. در حال حاضر، قانون پولی و بانکی شامل ۵ رکن «مجمع عمومی بانک مرکزی» که در آن سهامدار اصلی دولت است، «شورای پول و اعتبار»، «هیات عامل بانک مرکزی» که وظیفه انجام عملیات روزانه بانک مرکزی را عهده‌دار است، «هیات نظارت بر اندوخته اسکناس» و «هیات نظار» می‌شود. از زمان تصویب قانون پولی و بانکی کشور در سال ۱۳۵۱ تاکنون شاهد وضع مجموعه‌ای وسیع از قوانین متنوع از جمله قانون عملیات بانکی بدون ربا، قانون چگونگی تاسیس بانک‌های غیردولتی و ... هستیم که ماحصل آن ایجاد مجموعه قوانینی شده که هدف واحدی نداشته و گاهی در تعارض با یکدیگرند و منجر به ایجاد یک معضل واقعی برای سیستم بانکی می‌شوند.

با بررسی عملکرد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در خلال سال‌های پس از تصویب قانون ۱۳۵۱ و در مقایسه با سایر بانک‌های مرکزی جهان من جمله فدرال رزرو و بانک مرکزی اروپا، شاهد فاصله چشمگیری هستیم. از سال ۱۳۵۱ تاکنون متأسفانه شاهد کاهش قدرت خرید ریالی که بانک مرکزی وظیفه حفظ ارزش آن را عهده‌دار بوده و افزایش نرخ تورم متوسط کشور نسبت به نرخ تورم متوسط

نگاهی به مهم ترین رخدادهای ۱۰ سال فعالیت بانک خاورمیانه دهه خاورمیانه، دهه اعتماد

کرونا

و یادگارهای به‌جامانده

آرام آرام صدای کوچ کرونا از محیط‌های کاری و اداری به گوش می‌رسد اما این مسافر یادگارهایی برای ما به‌جا گذاشته که همیشه به یادش باشیم. یکی از این بازمانده‌ها برای محیط‌های کسب‌وکاری شیوه دورکاری است که اگرچه قبل از کرونا نیز وجود داشت اما ابعاد روی آوردن به آن و گسترش آن در محیط‌های کاری معلول دوران قرنطینه بوده است. قرنطینه، اجباری بود که دوست و دشمن شیوه دورکاری را مجبور به استفاده از این روش کرد و این اجبار باعث شد تا بیشتر از قبل با مزایا و معایب این روش آشنا شویم. با آموزش مجازی، کار در خانه و...

در پرونده کسب‌وکاری این شماره به دورکاری در دوران پساکرونا پرداخته‌ایم، مقاله‌ای در خصوص توسعه ذهنیت دیجیتال در محیط‌های کاری که این مورد را نیز می‌توان با واسطه، از نتایج دوران قرنطینه و افزایش دیجیتالی شدن رویه‌ها و فرآیندهای کاری نوشته شده است. همچنین در این پرونده به سراغ تبعات بحران آب بر روی اقتصاد ایران و جهان و نقش بخش اقتصادی در تامین مالی زیرساخت‌های آبی رفتیم. یکی دیگر از مطالب این پرونده، مطلب مربوط به چهره در این شماره است که به سراغ زندگی و فعالیت‌های اقتصادی "تقی رسولیان"، کارآفرین و خیر یزدی رفتیم. ■

آب؛
مایه اقتصاد

۱۸

میراث سال‌های
کرونا

۲۰

ثبات در یک
وضعیت
بی‌ثبات

۲۲

نقشی ماندگار
از تار اقتصاد
و پودکویر

۲۵

آب؛ مایه اقتصاد

مزایای تامین مالی زیرساخت‌های آبی برای اقتصاد کشور

ترجمه: امیرمهیار ترابی

متصدی امور بانکی
شعبه مهستان • بانک خاورمیانه

بحران آب در ایران

کمبود آب در ایران عوامل مختلفی همچون تنوع آب‌وهوایی زیاد، توزیع نامناسب آب در سطح کشور و... دارد. کمبود آب می‌تواند ناشی از دو مکانیسم باشد. کمبود آب فیزیکی (مطلق) و کمبود آب اقتصادی (عدم سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها یا فناوری برای برداشت آب از منابع طبیعی) که در آن کمبود آب فیزیکی ناشی از منابع آب طبیعی ناکافی برای تامین نیاز یک منطقه و کمبود آب اقتصادی نتیجه مدیریت ضعیف است. بحران آب در ایران را می‌توان در ابعاد مختلفی همچون اقلیم، تغییر آب و هوا، آلودگی آب، زیرساخت و جو سیاسی بررسی کرد.

اقلیم

میزان بارندگی در ایران تا حد زیادی فصلی است و فقط بین ماه‌های آبان تا فروردین بارندگی صورت می‌پذیرد. به‌عنوان مثال، میزان آبدی رودخانه کارون در خوزستان در دوره‌های حداکثر آبدی ده برابر مقدار آب در دوره‌های خشک است. کمبود آب با توزیع نابرابر آب تشدید می‌شود. در بسیاری از مناطق، ممکن است فقط یک بار در سال بارندگی رخ دهد ولی همان بارندگی به مقدار زیاد و در طی چند روز متوالی رخ دهد. در نزدیکی دریای خزر، میانگین بارندگی حدود ۱۲۸۰ میلی‌متر در سال است، اما در فلات مرکزی و در مناطق پست جنوب به ندرت از ۱۰۰ میلی‌متر بیشتر می‌شود. حساسیت ایران به تغییرات زیاد دما و بارندگی منجر به ایجاد سدها و مخازنی برای تنظیم و ایجاد جریان آب پایدارتر در سراسر کشور شده است.

تغییر آب‌وهوا

پیش‌بینی می‌شود ایران در چند دهه آینده افزایش میانگین دمای ۲.۶ درجه سانتی‌گراد و ۳۵٪ کاهش بارندگی داشته باشد. این به طور بالقوه می‌تواند مشکلات فعلی خشکسالی و تولید محصول را تشدید کند. از سال ۲۰۱۴، ایران ۷۰٪ از کل آب شیرین تجدیدپذیر خود را استفاده می‌کند که از حد بالای ۴۰٪ توصیه شده بر اساس هنجارهای بین‌المللی بسیار بالاتر است.

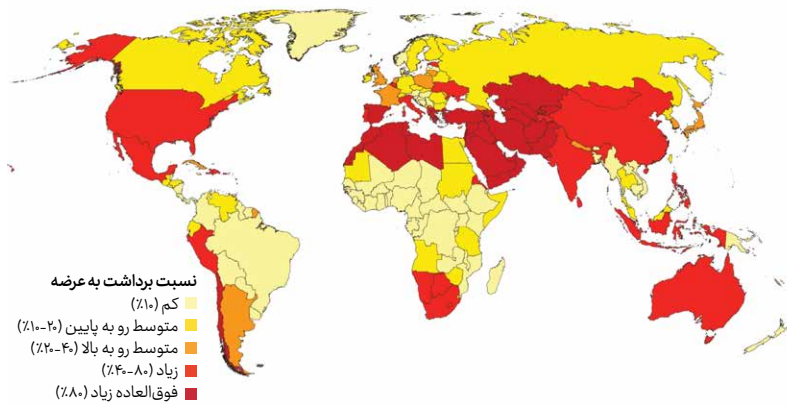
آلودگی آب

آلودگی آب ناشی از فاضلاب‌های صنعتی و شهری و همچنین کشاورزی است. در مورد فاضلاب شهری، بخش عمده فاضلاب جمع‌آوری شده بدون تصفیه تخلیه می‌شود و منبع اصلی آلودگی آب‌های زیرزمینی و خطری برای سلامت عمومی است. در تعدادی از شهرهای فاقد فاضلاب بهداشتی، خانوارها فاضلاب خود را از طریق زهکشی آب باران باز تخلیه می‌کنند.

زیرساخت

بیشتر آب آشامیدنی ایران از طریق زیرساخت‌های مدرن از جمله سدها، مخازن، خطوط لوله انتقال مسافت طولانی که طول برخی از آن‌ها بیش از ۳۰۰ کیلومتر است و چاه‌های عمیق تامین می‌شود. تخمین زده می‌شود که ۶۰ هزار سیستم سنتی کاریز در مناطق فلات ایران در ریزد، خراسان و کرمان وجود دارد که برای آبیاری و تامین آب آشامیدنی در مناطق روستایی و شهرهای کوچک هنوز مورد استفاده قرار می‌گیرند. قدیمی‌ترین و بزرگ‌ترین کاریز شناخته شده در شهر

آب برای زندگی ضروری است، با این حال ۷۷۱ میلیون نفر (چیزی در حدود ۱۰٪ جمعیت جهان) به آن دسترسی ندارند. امروزه دسترسی به منابع آب شیرین به یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های سیاست‌مداران جهان تبدیل شده است؛ به طوری که طبق آخرین گزارش مجمع جهانی اقتصاد، بحران آب پنجمین خطر جهانی از نظر تاثیر بر جامعه است. بحران آب در گذشته به دلیل کم بودن جمعیت و تراکم کمتر شهرها آن‌چنان محسوس نبود اما با گذشت زمان و افزایش جمعیت، بزرگ‌تر شدن و افزایش تراکم شهرها و همچنین تغییرات آب‌وهوایی، این بحران بیش‌ازپیش مورد توجه قرار گرفته است؛ تا جایی که پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۵۰، تقاضای آب کشاورزی ۴۰٪ و تقاضای آب شرب خانگی ۱۴۰٪ افزایش پیدا کند.

شاخص فالکن مارک شاخصی است که برای اندازه‌گیری کمبود آب استفاده می‌شود. این شاخص کمبود آب را به عنوان مقدار آب شیرین تجدیدپذیری که برای هر نفر در سال در دسترس است اندازه‌گیری می‌کند و برای شناسایی مناطقی که از تنش آبی رنج می‌برند، آستانه ۱۷۰۰ مترمکعب به ازای هر نفر در سال را پیشنهاد می‌کند. طبق اطلاعات سازمان کشاورزی و غذای ملل متحد در سال ۲۰۱۸، ایران با آستانه ۱۵۶۰ در منطقه استرس یا تحت فشار قرار دارد.

دسته بندی	m ³ /year/capita
بدون خطر	>1700
خطرناک	1000-1700
دارای کمبود	500-1000
کمبود زیاد	<500

گناباد ایران است که پس از گذشت ۲۷۰۰ سال هنوز آب آشامیدنی و کشاورزی نزدیک به ۴۰ هزار نفر را تامین می‌کند. عمق چاه اصلی آن بیش از ۳۶۰ متر و طول آن ۴۵ کیلومتر است. طبق آمارها بیش از ۵۰۰ هزار چاه عمیق و کم عمق در کشور وجود دارد.

۴۲ سد بزرگ در ایران با ظرفیت ذخیره‌سازی ۳۳ میلیارد مترمکعب در دست بهره‌برداری است. این سدها سالانه حدود ۲۰۰ میلیون مترمکعب از ظرفیت ذخیره‌سازی خود را به دلیل رسوب‌گذاری (۰/۵ تا ۰/۷۵٪ از ظرفیت ذخیره‌سازی خود) از دست می‌دهند. اکثر سدها، سدهای چندمنظوره برای نیروگاه آبی، آبیاری، کنترل سیلاب و در برخی موارد تامین آب آشامیدنی هستند.

جو سیاسی

در ژوئیه ۲۰۱۳، عیسی کلانتری، وزیر کشاورزی در دوره ریاست جمهوری هاشمی رفسنجانی، به روزنامه قانون گفت که بحران آب «مشکل اصلی ایران» است و افزود که «خطرناک‌تر از اسرائیل، ایالات متحده آمریکا یا درگیری سیاسی بین نخبگان ایرانی است. اگر به مسئله آب رسیدگی نشود، ایران می‌تواند غیرقابل سکونت شود. اگر این وضعیت اصلاح نشود ۳۰ سال دیگر ایران، شهر ارواح می‌شود. حتی اگر در بیابان نزولات جوی باشد، محصولی حاصل نمی‌شود، زیرا سفره‌های آب‌های زیرزمینی خشک می‌شوند و آب در سطح زمین می‌ماند و تبخیر می‌شود».

بحران آب و اقتصاد

آب یک منبع استراتژیک اقتصادی و عنصر اصلی سرمایه طبیعی است که زیربنای بسیاری از فعالیت‌های تجاری است. خطرات آب در تمام بخش‌های صنعت از جمله انرژی و استخراج، تولید، کشاورزی، گردشگری، داروسازی، غذا و پوشاک تاثیر می‌گذارد. اولین ضربه‌ای که بحران آب به اقتصاد کشور وارد می‌کند مربوط به کشاورزی است؛ کمبود آب سبب کاهش میزان تولید محصولات کشاورزی می‌شود و کشورها ناگزیر به واردات محصولات کشاورزی از سایر کشورها می‌شوند که باعث افزایش هزینه‌های دولت می‌شود.

مورد دیگر در بحث تولید انرژی است؛ در کشور ما برخلاف کشورهای صنعتی دنیا برای تولید برق از انرژی‌های پاک به ندرت استفاده می‌شود و فقط بخشی از تولیدات برق کشور مربوط به سدها می‌شود. از منظر اقتصادی، اثرات کم‌آبی زمانی رخ می‌دهد که مشکل به دست آوردن آب باعث تغییر در مصرف شود. به‌عنوان مثال، اگر موانعی (هزینه، سازمانی و غیره) مانع از استفاده کشاورزان بالقوه شود، ذوب برف فراوان ممکن است فایده چندانی نداشته باشد. آن‌ها مجبور خواهند شد برای آب به جای دیگری بروند یا به فعالیت‌های دیگر بپردازند و این هزینه اقتصادی دارد که در معیارهای معمول کمبود آب منعکس نمی‌شود.

هنگامی که آب به یک محدودیت الزام‌آور تبدیل می‌شود، جوامع از طریق تجارت و تغییر الگوهای تولید، خود را تطبیق می‌دهند و هزینه این سازگاری با دشواری پذیرش تغییرات مورد نیاز مرتبط است. تغییر الگوهای کشت سالانه برای صرفه‌جویی در مصرف آب آسان‌تر است و بر اقتصاد، نسبت به تولید برق جهانی شده، در طول خشکسالی طولانی تاثیر کمتری می‌گذارد. در یک اقتصاد جهانی شده، تاثیر چنین سازگاری را نمی‌توان در یک حوضه یا بخش به صورت مجزا ارزیابی کرد، زیرا تغییرات هیدرولوژیکی در یک منطقه در سراسر بخش‌ها در سراسر جهان بازتاب می‌یابد.

خطرات آب با نگرانی در مورد عدم موفقیت در کاهش/سازگاری با تغییرات آب‌وهوا و بحران‌های غذایی که هر دو به طور پیچیده با آب مرتبط هستند، تقویت می‌شوند. کمبود آب می‌تواند تولید را محدود کند، زنجیره تامین را مختل کند، منجر به درگیری با سایر مصرف‌کنندگان آب شود و به شهرت شرکت‌ها

آسیب برساند. حفاظت از آب و حصول اطمینان از در دسترس بودن آن به مقدار و کیفیت کافی، موضوعی حیاتی برای تجارت است.

یک راه‌حل

یک گروه تحقیقاتی در زمینه آب در گزارش خود با عنوان «مزایای اقتصادی سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های آبی»، مزایایی را که اقتصاد کشور از تامین مالی زیرساخت‌های آب دریافت می‌کند، ارزیابی کرده است. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد که تامین مالی زیرساخت‌های آبی، مشاغل با کیفیت بالا و اقتصاد محلی قوی ایجاد می‌کند. علاوه بر این، زیرساخت‌های آب خود محرک اصلی بهره‌وری است. از تولید نیمه‌هادی گرفته تا هتل‌ها و رستوران‌ها، تقریباً تمام بخش‌های اقتصاد به زیرساخت‌های آب متکی هستند. عواقب قطعی حتی موقتی در خدمات آب و فاضلاب می‌تواند ویرانگر باشد. بدون خدمات قابل اعتماد آب و فاضلاب، بسیاری از صنایع مجبور به تعطیلی تولید خواهند شد. به‌طور مثال طی بررسی‌های صورت گرفته در ایالات متحده یک اختلال ۸ روزه در خدمات آب و فاضلاب منجر به کاهش یک درصدی تولید ناخالص داخلی سالانه می‌شود و اقتصاد را در معرض خطر رکود قرار می‌دهد. ■

منابع

1. ASCE (American Society of Civil Engineers). 2013. 2013 Report Card for America's Infrastructure.
2. Galavotti, H. 2015. EPA's Stormwater Program and Improving Resiliency with Green Infrastructure. U.S. Environmental Protection Agency
3. ASCE (American Society of Civil Engineers). 2016. Failure to Act: Closing the Infrastructure Investment Gap for America's Economic Future.
4. Direct effects refer to impacts on businesses involved in the design and construction of water infrastructure. Also considered are the impacts on suppliers to these businesses (indirect effects), as well as the economic activity stimulated by employee spending (induced effects).
5. ARONSON J, BLIGNAUT JN, MILTON SJ and CLEWELL AF (2006) Natural capital: The limiting factor. Ecol. Eng.
6. Madani, Kaveh (2014-12-01). "Water management in Iran: what is causing the looming crisis?". Journal of Environmental Studies and Sciences.
7. Alexander Quinn, The economic benefits of water. Hatch
8. BLIGNAUT JN (2009) Fixing both the symptoms and causes of degradation: The need for an integrated approach to economic development and restoration. J. Arid Environ.

طبق اطلاعات سازمان کشاورزی و غذای ملل متحد در سال ۲۰۱۸، ایران در منطقه استرس یا تحت فشار در زمینه اندازه‌گیری میزان کمبود آب قرار دارد.

میراث سال‌های کرونا

وضعیت دورکاری
در دوران پسا کرونا
چطور خواهد بود؟

گردآوری: سحر قاسمیان

متصدی امور بانکی
شعبه بخارست • بانک خاورمیانه

کار منعطف، حذف رفت‌وآمد به محل کار و صرفه‌جویی در هزینه و زمان و امکان برقراری تعادل بین کار و زندگی شخصی و احتمالاً صرف زمان بیشتر برای خود و یا خانواده باشد.

مزایای دورکاری ممکن است برای افراد غیر ماهر یا آموزش ندیده کمتر باشد. این امر به ویژه برای بسیاری از کارگران در مشاغل سنتی یا دارای مهارت‌های پایین در زمینه دیجیتال که پیش از همه‌گیری کرونا، جزو کم‌درآمدترین بخش‌های نیروی کار بودند، صدق می‌کند. با گسترش دورکاری این کارگران احتمالاً شغل خود را از دست داده و با کاهش ساعات کار و عدم اطمینان بالای درآمد مواجه می‌شوند. در نتیجه، در نظر گرفتن اقدامات حمایتی برای محافظت از معیشت این کارگران بسیار مهم است. با این حال، سیاست‌هایی با هدف بازآموزی و ارتقای مهارت کارگران برای اطمینان از اشتغال‌زایی مادام‌العمر نیروی کار و تسهیل انتقال کارگران در صنایع مهم باید در اولویت قرار بگیرد. دورکاری همچنین از هزینه‌های کوتاه‌مدت اضافی (مانند گردش مالی) و همچنین هزینه‌های بلندمدت جلوگیری می‌کند. برخی از کارفرمایان انتظار داشتند که کارمندان پس از قرنطینه به محیط کار بازگردند، در حالی که برخی دیگر از چشم‌انداز روش‌های جدید کار استقبال کردند و برای این منظور سرمایه‌گذاری زیادی روی فناوری‌های کار با موبایل انجام دادند. به نظر می‌رسد که شرکت‌ها بتوانند به سرعت خود را با تغییر گسترده به سمت کار سیار تطبیق دهند.

دورکاری خوب است اما...

در کنار مزایای مهم دورکاری، این شیوه معایبی نیز دارد. در کنار بهره‌وری بالا، ممکن است کارکنان سطح بالاتری از استرس و شادی کمتری را به علت تنهاتر شدن و از دست دادن زندگی اجتماعی تجربه کنند. عدم دسترسی به امکانات و زیرساخت‌های مناسب مانند اتصالات به شبکه‌های نامن، رایانه‌های بدون مراقبت امنیتی و نقض داده‌ها، عدم اطلاع جامع کارکنان از تهدیدهای سایبری و یا سرقت اطلاعات، عدم برخورداری از تمرکز کافی و مشکلاتی همچون فضای کاری نامناسب، کمبود مه‌کودک و نداشتن ابزار مناسب کار در منزل از دیگر معایب این شیوه می‌تواند باشد.

در این شرایط، ممکن است کارکنان توانایی برقراری نظم و انضباط برای کار در خانه را نداشته باشند و یا ممکن است از هدر رفتن فرصت‌ها به هنگام کار در خانه هراس داشته باشند و لذا از احتمال کمتری برای دریافت حقوق بالاتر برخوردار شوند. امکان دارد کارکنان هنگامی که با همکاران خود، کار می‌کنند اثربخشی بیشتری داشته باشند و یا اینکه در برخی موارد، کارکنان هنگام کار در بیرون از خانه با مزاحمت کمتری از جانب اعضای خانواده خود روبه‌رو شوند.

به دلیل نبود زیرساخت‌ها و سیاست‌های درست در ایران، بسیاری از کارفرمایان که سیستم‌های دورکاری را اجرا کرده‌اند، در پسا کرونا به سیستم حضور برگشته‌اند

بازارهای کار در سراسر جهان شاید هیچ وقت تأثیری مشابه تأثیر همه‌گیری کووید-۱۹ در سال ۲۰۲۰ را تجربه نکرده باشند. تأثیری که در آن میلیون‌ها نفر شغل خود را از دست دادند و یا مجبور به تغییر شیوه کار کردن خود شدند. دورکاری، مخلوق این همه‌گیری نبود و پیش از آن نیز وجود داشت اما بدون شک می‌توان ادعا کرد که دورکاری یکی از بزرگ‌ترین و ماندگارترین یادگارهای سیلی سخت کرونا بر صورت جهان خواهد بود.

با بسته شدن دفاتر و ادارات، بسیاری ناگزیر شدند خود را با کار از خانه سازگار کنند. این سرعت در سازگاری یکی از ترندهای کهن بشر برای بقا بوده و احتمالاً خواهد بود. نه تنها افراد که سازمان‌ها و کسب‌وکارها نیز با این اجبار به سازگاری با شرایط دورکاری مواجه شدند و آن را امری ضروری برای بقای سازمان خود دانستند.

شاید واضح‌ترین تأثیر COVID-19 بر نیروی کار افزایش چشمگیر کارمندان باشد که از راه دور کار می‌کنند. این شیوه از کار کردن از دهه ۱۹۷۰ آغاز شد اما در آن زمان به علت وجود محدودیت‌های فناوری و هزینه‌های بالای اطلاعات و فناوری‌های ارتباطی، تعداد دورکاران بسیار پایین بود و به همین دلیل شرکت‌ها تمایلی به استفاده از این شیوه کار نداشتند؛ اما با اعلام رسمی سازمان بهداشت جهانی مبنی بر همه‌گیری ویروس کرونا، بسیاری حتی بالاجبار دورکاری از منزل را به عنوان تنها گزینه پیش روی خود دیدند. در این مقاله به بررسی چالش‌های دورکاری و روند تطبیق کسب‌وکارها با محیط جدید دورکاری از نظر کارفرمایان و کارمندان خواهیم پرداخت.

تمایل کارمندان به دورکاری؛ ترند جهانی

بر اساس نتایج نظرسنجی گartner، ۸۰٪ از مدیران رده‌بالای شرکت‌ها در نظر دارند در دوران پسا کرونا نیز به کارمندانشان اجازه دهند بخشی از کار را از طریق دورکاری انجام دهند. البته برای کارمندان با سطح تحصیلات بالاتر، احتمال بیشتری وجود دارد که از این امتیاز بهره‌مند شوند. به‌عنوان مثال، در ایالات متحده، نرخ دورکاری برای افرادی که دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری هستند، پانزده برابر بیشتر از دیگر کارمندان بوده است. در این میان سهم زنان دورکار در ماه مارس تا می ۲۰۲۰ در مقایسه با ۴۳٪ سهم مردان به نسبت ۵۲٪ افزایش یافته است.

به‌طور کلی کارمندان در حال حاضر انتظار برخورداری بیشتر از دورکاری را نسبت به قبل از همه‌گیری دارند. تعداد نسبتاً کمی از کارمندان احتمالاً در آینده به‌طور تمام‌وقت از راه دور، کار خواهند کرد. یافته‌های یک نظرسنجی در بین ۱۵ هزار نفر در ایالات متحده نشان می‌دهد که ممکن است سهم کار انجام‌شده از خانه از ۵٪ به ۲۲٪ افزایش یابد. آمارها نشان می‌دهد حدود ۲۰ تا ۲۵٪ از نیروی کار در اقتصادهای پیشرفته می‌توانند بین ۳ تا ۵ روز در هفته از خانه کار کنند.

سمت روشن ماجرای دورکاری

نظرسنجی فلکس‌جایز نشان می‌دهد که ۹۵٪ از کارکنان در دورکاری، بهره‌وری مشابه یا بالاتری نسبت به بهره‌وری کار حضوری داشته‌اند. از جمله دلایل این موضوع می‌تواند حواس پرتی کمتر و تمرکز بیشتر، محیط کار آرام‌تر و راحت‌تر، عدم اجبار به رعایت سیاست‌های اداری، سلامت روانی بیشتر به دلیل داشتن

یکی دیگر از این معایب، مربوط به نبودن نظارت کافی مدیران بر کارکنان بوده و ممکن است کارکنان برای انجام کار به نحو احسن اغلب سیاست‌ها و کنترل‌های امنیتی را زیر پا بگذارند.

چند راهکار برای بهبود شرایط

حال برای کاهش خطرات احتمالی ناشی از دورکاری، شرکت‌ها و سازمان‌ها می‌توانند جلسات آموزشی برای حل معضلات و مشکلات ناشی از این شیوه کار و آگاه‌سازی بیشتر کارکنان در زمینه‌های امنیت سایبری برگزار کنند. البته از سال ۲۰۲۱ در بیشتر کشورهای غربی این‌گونه کلاس‌ها و آموزش‌ها در حال اجرا است. در کنار بالا بردن سطح آگاهی کارکنان از خطرات استفاده از فناوری دیجیتال، برای رفاه شخصی آن‌ها در فضای کاری خانه هم باید تدابیری همچون میز، صندلی و کامپیوتر مناسب برای کارکنان ارائه شود تا کار از خانه را راحت و بدون اختلال انجام دهند. همچنین برای اطمینان از سلامت روانی کارکنان باید یک ارتباط اینترنتی مجزا نیز ارائه شود.

با ایجاد فضای مناسب، رفاه و مطلوبیت ناشی از نرخ حقوق و دستمزد، دورکاری برای هر نوع شرکت در هر اندازه‌ای می‌تواند سودمند باشد و حتی می‌تواند کارمندان را برای شیفت‌های مختلف آماده کند. این موارد برای افزایش کارآمدی عملکرد و در نتیجه افزایش بهره‌وری امری ضروری است. کارترن توصیه‌هایی را برای کمک به سازمان‌ها در مدیریت وضعیت کارکنانی که دورکاری می‌کنند نیز ارائه داده است.

تجزیه و تحلیل گارتر نشان می‌دهد که دوینچم کارکنان خواهان دورکاری هستند.

نظرسنجی فلکس‌جایز، تمرکز بیشتر، محیط کار آرام‌تر، عدم اجبار به رعایت سیاست‌های اداری، سلامت روانی بیشتر، حذف رفت‌وآمد به محل کار و امکان برقراری تعادل بین کار و زندگی شخصی را از جمله برخی دلایل بهره‌وری مشابه یا بالاتر در شرایط دورکاری نسبت به بهره‌وری کار حضوری عنوان می‌کند.

مدیران باید به کارکنان خود اعتماد کنند و بر خروجی کار کارکنان تمرکز کنند. این نظرسنجی همچنین نشان داد که ۴۱٪ از پاسخ‌دهندگان هنگام کار از راه دور با همکاران خود ارتباط احساسی ندارند و ۲۶٪ از کارمندان هنگام دورکاری احساس انزوا می‌کنند. مدیران با کمک منابع انسانی، با شناسایی و شناخت علائم پریشانی در کارمندان خود می‌توانند این علائم را با ایجاد ارتباطات اجتماعی و عاطفی همکاران با هم در مشارکت‌های تیمی کاهش دهند و به طور یکپارچه در شرایط مساعدی با هم کار کنند.

یکی دیگر از توصیه‌های گارتر این است که نقاط مثبت کارمندی که دورکاری می‌کنند را برجسته کنید. کسب‌وکارهایی که بنا به ماهیت کارشان دارای تعاملات انسانی بیشتری هستند، ممکن است در بلندمدت دچار تغییراتی شوند. کسب‌وکارهایی که توانسته‌اند از ظرفیت‌های دورکاری با استفاده از ابزارهایی مانند ویدئوکنفرانس، خدمات ابری و شبکه‌های خصوصی مجازی استفاده کنند یا خود را نسبتاً با تغییر شیوه کار کارکنان از طریق کار از راه دور تطبیق دهند، به بهترین وجه قادر به حفظ سطح تولید خود در این دوران شدند. با این حال، برخی مشاغل امکان دورکاری را ندارند و حتماً باید کارکنان در محیط کار حضور داشته باشند؛ مانند مشاغلی که ماهیت خود شغل موجب عدم امکان دورکاری می‌شود.

مشاغلی همچون بانک‌ها، دفاتر پستی و فروشگاه‌های خرده‌فروشی که به صورت روزانه درگیر تعامل مکرر با مشتریان هستند و نیاز به حضور در محل کار دارند از این جمله هستند. این مشاغل بعد از همه‌گیری کرونا به دنبال تغییر مدل‌های کسب‌وکارشان بوده‌اند. به عنوان نمونه بانک‌ها در حوزه پرداخت به استفاده از فناوری‌های دیجیتال همچون استفاده از اینترنت بانک، موبایل بانک و درگاه‌های بانکی روی آورده‌اند.

در چین، به کمک دانش رباتیک و نرم‌افزارهای مبتنی بر هوش مصنوعی، برای تسهیل تعاملات و همچنین کاهش هزینه‌ها در بلندمدت از ربات‌ها استفاده می‌کنند. از جمله ویژگی‌های ربات‌ها این است که بیمار نمی‌شوند.

دلایل دیگری که کارمندان امکان دورکاری ندارند و حتماً باید در محیط کار حضور داشته باشند شامل عدم ارائه گزینه کار از خانه از سوی کارفرما، مساعد نبودن موقعیت خانه آن‌ها برای کار و عدم دسترسی خانه آن‌ها به اینترنت یا سایر تجهیزات مناسب است.

بازگشت به عقب در صورت نبود زیرساخت‌ها

در پایان به نظر می‌رسد مفهوم کار کردن بعد از همه‌گیری، بخصوص به شیوه دورکاری، تغییر کرده و نیازمند تغییرات بسیار زیادی در زیرساخت دیجیتال، فضاهای کاری و بهبود وضعیت نیروی کار است. به طور کلی روند دیجیتالی شدن هم به تبع کرونا، سیر صعودی خواهد داشت که خود عاملی برای ایجاد شکاف بیشتر میان نیروهای انسانی و کارفرمایان خواهد شد.

دورکاری به نفع اکثر کسب‌وکارها است و احتمالاً در آینده بیشتر افراد و کسب‌وکارها به دورکاری روی خواهند آورد؛ اما آنچه مشخص است این است که شرکت‌های فناوری‌محور ایرانی تا حد زیادی دورکاری را برخلاف شرکت‌های سنتی‌تر پذیرفته‌اند. با این حال، به دلیل نبود زیرساخت‌ها و سیاست‌های درست در ایران، بسیاری از کارفرمایان که سیستم‌های دورکاری را اجرا کرده‌اند در پساکرونا به سیستم حضوری برگشته‌اند. کسب‌وکارها باید چالش‌های کرونا را همانند رقبای خود به فرصت تبدیل کنند و شیوه‌های کاری خودشان را برای مقابله با چالش‌های مرتبط با دورکاری تطبیق دهند؛ در غیر این صورت، به زودی باید شاهد سیل نزولی رشد کسب‌وکار خود باشند. ■

منابع

- ۱- شهوازیان، سلاله و فیروزه هاشمی قینانی. پاییز ۱۳۹۹. چالش‌های مدیریت منابع انسانی در دوران گذار از بحران کرونا و ارائه راهکار در صنعت هتلداری ایران. فصلنامه مدیریت گردشگری ویژه‌نامه همه‌گیری کووید ۱۹.
 - ۲- الوانی، سید مهدی و حمیدرضا عسگری ده آبادی و اسماعیل رجبی. پاییز ۹۳. بررسی عوامل مؤثر بر اتخاذ تصمیم در مورد به‌کارگیری دورکاری. فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات مدیریت (بهبود و تحول)، سال بیست و سوم شماره ۷۵.
 - ۳- بصیرت، مرجان. شهریور ۱۴۰۱. آمارهایی از دورکاری در دوران کرونا. سایت آکادمی همراه.
 - ۴- سپیدان، مریم. اسفند ۱۴۰۰. چرا کارمندان به دورکاری در پساکرونا تمایل دارند؟. خبرگزاری ایرنا.
 - ۵- شهریور ۱۴۰۰. دورکاری، عاملی برای تغییر شرایط کار در پساکرونا؟. خبرگزاری ایلنا
6. <https://hrcaксsrce.hr/file/410721>
7. <https://media.iese.edu/research/pdfs/ST-0549-E.pdf>
8. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/system/files/2021-06/jrc120945_policy_brief_-_covid_and_telework_final.pdf

چگونه در یک سازمان و کارکنان آن، ذهنیت دیجیتالی را توسعه دهیم؟

ثبات در یک وضعیت بی ثبات

تیری برتون هنگامی که در سال ۲۰۰۸ به عنوان مدیرعامل شرکت فرانسوی خدمات فناوری اطلاعات آتوس^۱ انتخاب شد، به ضرورت تحول دیجیتالی عظیم و فوری پی برده بود. در طول رکود بزرگ، درآمد سالانه نزدیک به ۶٪ افزایش یافت و به ۶٫۲ میلیارد دلار رسید اما آتوس به اندازه‌ی رقبای خود رشد نداشت. گروه‌های عملیاتی مجزا و منابع جهانی محدود از جمله مشکلات این شرکت بود و راه حل آن در نوآوری بیشتر در سراسر شرکت و تحول دیجیتال خلاصه می‌شد. برتون کار خود را با توسعه شرکت و جهانی کردن آن در زمینه خدمات تراکنش برخط، یکپارچه‌سازی سیستم‌ها، امنیت سایبری و مواردی از این دست آغاز کرد و پس از آن با دو برابر کردن نیروی کار خود و رساندن آن به ۱۰۰ هزار نفر، امیدوار بود تا رقبای خود را از جمله استارت‌آپ‌های نوظهور دیجیتالی در سیلیکون ولی، هند و چین، از صحنه خارج کند.

برتون همچنین طریقی را برای ادغام هوش مصنوعی و سایر فناوری‌های مبتنی بر داده در فرآیندهای شرکت و افزایش مهارت‌های توسعه‌ی فردی ارائه کرد. برنامه‌ی ۳ ساله تحول دیجیتال به ایجاد فرهنگ یادگیری مستمر وابسته بوده و مستلزم آن بود که کارکنان آنچه را که «ذهنیت دیجیتال» می‌نامند آموخته و به کار ببرند. برتون و گروهش در مورد راه‌های نزدیک شدن به این اهداف بحث کرده و در نهایت برنامه‌ای تحت عنوان ارائه گواهینامه ارتقاء مهارت دیجیتال را تدوین کردند.

هدف اولیه، آموزش ۳۵ هزار کارمند فنی و غیر فنی در زمینه فناوری‌های دیجیتال و هوش مصنوعی بود. نکته قابل توجه این که برنامه ارتقاء مهارت، داوطلبانه بود. گروه برتون یک پویای بازاریابی داخلی برای تشویق افراد برای یادگیری و دریافت گواهینامه دیجیتال ایجاد کردند. همچنین سیستمی برای ارائه پاداش برای کارمندانی که دیگران را تشویق به شرکت در این برنامه و دریافت گواهینامه می‌کنند ایجاد شد.

منطق فرآیند بدین صورت بود که دریافت داوطلبانه گواهینامه توسط کارمندان احتمال درونی‌سازی مهارت‌های دیجیتالی جدید و تغییر عادات کاری طبق آن را افزایش می‌دهد. نتایج این برنامه از انتظارات نیز فراتر رفت.

هنگام اجرای تغییرات ریشه‌ای لازم است که مدیران این دو بعد کلیدی را به دقت ارزیابی کنند. پذیرش و ظرفیت یادگیری.

طی سه سال بیش از ۷۰ هزار نفر گواهی‌نامه دیجیتالی خود را تکمیل کردند چرا که کارکنان نیاز آموزش‌های جدید دیجیتالی را درونی کرده بودند. برتون توانسته بود آتوس را در مسیر درست قرار دهد و درآمد این شرکت در سال ۲۰۱۹ به ۱۳ میلیارد دلار رسید و در همین زمان، برتون شرکت را ترک و به کمبسر اروپایی فرانسه تبدیل شد.

ذهنیت دیجیتال چیست؟

یادگیری مهارت‌های فناورانه جدید برای تحول دیجیتال بدون شک ضروری است اما کافی نیست. کارکنان باید انگیزه داشته باشند تا از مهارت‌های خود برای ایجاد فرصت‌های جدید بهره ببرند. آن‌ها به یک ذهنیت دیجیتالی شده نیاز دارند. روانشناسان ذهنیت را به عنوان راهی برای تفکر و هدایت به جهان توصیف می‌کنند که نحوه ادراک، احساس و عمل را شکل می‌دهد. ذهنیت دیجیتال را می‌توان مجموعه‌ای از نگرش‌ها و رفتارهایی نامید که افراد و سازمان‌ها به کمک آن، با استفاده از داده‌ها، الگوریتم‌ها و هوش مصنوعی، فرصت‌های جدید را فراهم کرده و مسیر موفقیت تجاری را به‌طور فزاینده‌ای تحت تاثیر فناوری‌های هوشمند قرار می‌دهند.

علی مهر علی

کارشناس مرکز ارتباط مشتریان (آشنا)
بانک خاورمیانه

نویسنده: سدال نیلی - پاول لئوناردی^۱

1. Tsedal Neeley-Paul Leonard

2. Atos

مورد اشاره، بایستی همراه با یک حرکت طولانی مدت باشد. گام نخست، ارزیابی احساس و درک کارکنان در مورد برنامه‌های تحول دیجیتال است. ممکن است برخی نگران ناشناخته‌ها باشند، برخی از ظرفیت خود برای یادگیری و اعمال فن‌آوری‌ها و مهارت‌های جدید مطمئن نباشند و یا اهمیت و ضرورت تحول دیجیتال در شرکت برای برخی درونی نشده باشد.

هنگام اجرای تغییرات ریشه‌ای لازم است که مدیران این دو بعد کلیدی را به دقت ارزیابی کنند. پذیرش و ظرفیت یادگیری، پذیرش به معنای درجه‌ای است که کارکنان بر این باورند که این تغییر، مزایایی را برای آن‌ها و سازمان ایجاد می‌کند. ظرفیت یادگیری نیز گستره‌ای است که در آن کارکنان مطمئن هستند که می‌توانند دانش کافی برای گذار از شرایط جدید را به دست بیاورند.

آنچه از داشتن ابزارهای دیجیتال و هوش مصنوعی پیچیده مهم‌تر است، یکپارچه‌سازی آن‌ها در تمام سطوح است.

بالاترین سطح سازگاری زمانی رخ می‌دهد که کارکنان برای توسعه شایستگی‌های خود انگیزه می‌گیرند. زمانی که آن‌ها به‌طور کامل استراتژی تحول را پذیرفته و توان کمک به تحقق بخشیدن آن را در خود احساس می‌کنند. هرچه تجربه افراد در زمینه فن‌آوری‌های دیجیتال، چه از طریق آموزش و چه از طریق یادگیری طی کار بیشتر شود، اعتماد به نفس آن‌ها برای استفاده از این فناوری‌ها بیشتری می‌شود.

ایده‌آل شرکت‌ها، استخدام افرادی است که مهارت‌های فنی لازم برای وارد کردن نیروی کار به عصر دیجیتال را دارند اما نکته مهم و تلخ این است که استخدام نیروهایی با استعداد کافی در حوزه دیجیتال در بازار فعلی تقریباً غیر ممکن است.

در نتیجه، در کنار استخدام باید تلاش کافی جهت بالا بردن مهارت‌های نیروهای موجود صورت بگیرد. مدیران باید افراد تاثیرگذار که دارای ذهنیت دیجیتالی هستند را شناسایی و استخدام کند تا این افراد، تبدیل به الگویی برای دیگر افراد سازمان که تمایلی به این کار ندارند شوند. افراد تاثیرگذار همچنین می‌توانند در شناسایی حوزه‌هایی که باعث نگرانی کارکنان می‌شود کمک کرده و در ارائه ایده‌ها برای بر طرف کردن این نگرانی‌ها بسیار مفید باشند.

ضرورت هم‌سویی سیستم‌های دیجیتال

درک چگونگی به کار بردن ابزارهای دیجیتال توسط کارکنان برای رهبران سازمانی امری ضروری است. این ضرورت از آنجا ناشی می‌شود که این رهبران بتوانند سیستم و فرآیندهایی را بسازند که ذهنیت دیجیتالی شده را ترویج کرده و تحول دیجیتال را تسریع ببخشند. تحقیقات انجام شده توسط مارکو لانسیتی^۳، کریم لاکانی^۴ و همکارانش، به عنوان استادان دانشکده کسب‌وکار هاروارد، ۳ مولفه اصلی در "مودرنا"، شرکت بیوتکنولوژی و داروسازی را این‌گونه شناسایی می‌کنند: اولین مولفه بنیادی، دسترسی زیاد به داده‌ها است که منبع ارزش شرکت در توسعه واکسن‌ها و دیگر داروها است. مولفه دوم، اتکای آن به رایانش ابری است که نه تنها نسبت به سرورهای رایج ارزان‌تر بوده بلکه بسیار سریع‌تر عمل کرده و راه‌حل‌های چابک‌تری به دست می‌آورد. سومین مولفه نیز، ظرفیت آن‌ها برای ساخت الگوریتم‌های هوش مصنوعی برای انجام فرآیندهای توسعه و تحقیقات با دقت و سرعت بالا است که با روش‌های دستی غیر ممکن است. همان‌طور که استفان بنسل^۵، یکی از بنیان‌گذاران و مدیرعامل مودرنا به محققان گفته، مودرنا یک شرکت فن‌آوری است که به کارهای بیولوژی نیز مشغول است. عموماً شرکت‌های دارویی در بخش‌های مجزا فعالیت دارند که این بخش‌ها

توسعه ذهنیت دیجیتال نیازمند تلاش بسیاری است اما دست یافتن به آن، ارزش تلاشش را دارد.

تجربه نشان داده کارمندی که به این ذهنیت می‌رسند، در شغل خود موفق‌تر بوده، رضایت بیشتری از محل کار خود داشته و احتمال ارتقاء آن‌ها بیشتر است. رهبرانی هم که دارای این ذهنیت هستند، بهتر می‌توانند سازمان‌های خود را برای موفقیت و برخورداری از نیروی کار منعطف راه‌اندازی کنند. شرکت‌هایی که در بازار سرعت واکنش بالایی دارند، همواره موقعیت‌های بهتری برای بهره‌برداری از فرصت‌های تجاری جدید دارند.

مثل سرآغاز هر تغییر، تحول دیجیتال نیز در بیشتر موارد با مقاومت مواجه می‌شود و گاهی نیز اشتباهات، در گام‌های نخست در زمان تغییر اجتناب‌ناپذیر است. تجربه می‌گوید که شرکت‌ها، بهترین عملکرد خود را زمانی نشان می‌دهند که بر دو حوزه حیاتی تمرکز می‌کنند: ۱: آماده‌سازی افراد برای فرهنگ سازمانی دیجیتالی شده جدید و ۲: طراحی و تطبیق سیستم‌ها و فرآیندها. در این مقاله، اصول اولیه این تعهد بزرگ و درس‌هایی از ۲ شرکت "مودرنا"^۶ و "یونیلور"^۷ شرح داده شده است.

شتاب‌دهی به سازگاری

تحول دیجیتال اغلب ریشه‌ای بوده و شامل تغییر ارزش‌ها، هنجارها، نگرش‌ها و رفتارهای مشترک است. این اقدام ریشه‌ای، در ابتدای کار نیازمند تصمیمات جسورانه است، اقدامی که توجهات را جلب کرده و همه بخش‌های شرکت را وادار به درک شرایط جدید و تصمیم‌گیری بر اساس آن کند. اقدام جسورانه

3. Moderna

4. Unilever

5. Marcolansiti

6. Karim Lakhani

7. Stephane Bancel

رهبران باید تحول دیجیتال را به عنوان یک حالت گذار مستمر در نظر بگیرند که نیازمند قبول پویایی، عدم قطعیت و بی‌ثباتی‌های دائمی از سوی همه کارکنان است.

۵- اطمینان از درک درست پیشنهادها توسط مدیران برای هدایت و راهنمایی موثر کارمندان.

۶- تشویق کارمندان به مشارکت در پروژه‌های دیجیتالی و استفاده از فرصت‌های یادگیری.

با توجه به نظریه مدیریت، تغییر سازمان‌ها از یک وضعیت جاری به وضعیت گذار و پس از آن به حالت آتی (آینده) حرکت می‌کند. وضعیت گذار معمولاً یک دوره ثابت در نظر گرفته می‌شود که در آن یک سازمان از ساختارهای آشنا، فرآیندها و هنجارهای فرهنگی به مواردی جدیدی کوچ می‌کند. این در حالی است که نباید فراموش کرد که در دنیای دیجیتال هیچ نقطه پایانی برای مرحله گذار وجود ندارد.

ابزارهای دیجیتال به‌طور مداوم و سریع تغییر می‌کنند همان‌طور که دانش و مهارت‌های لازم برای استفاده از آن‌ها تغییر می‌کنند. رهبران باید تحول دیجیتال را به عنوان یک حالت گذار مستمر در نظر بگیرند که نیازمند قبول پویایی، عدم قطعیت و بی‌ثباتی‌های دائمی از سوی همه کارکنان است. فناوری دیجیتال و تاثیر آن بر ساختارهای سازمانی، نقش‌های شغلی، شایستگی‌های افراد و نیازهای مشتریان همواره در حال تغییر است. وظیفه یک رهبر تنها سازگاری با آن نیست، بلکه سازگاری مداوم و باقی ماندن در حالت همیشگی سازگار ماندن است. تحول دیجیتال هدفی نیست که تنها یک هدف از آن به دست بیاید بلکه وسیله‌ای برای رسیدن به اهداف منحصربه‌فرد است. ■

منبع

Harvard Business Review, May-June 2022 "Developing a Digital Mindset"

ارتباط کمی با یکدیگر داشته که این موضوع، تعامل را کاهش می‌دهد اما مودرنا با ایجاد یک ساختار یکپارچه که امکان جایجایی آزادانه اطلاعات در آن وجود دارد، به کارکنان و بخش‌های مختلف شرکت این امکان را می‌دهد تا با یکدیگر تعامل داشته باشند. همان‌گونه که خوان آندرس^۹ مدیر کیفیت و عملیات فنی شرکت بیان داشته، آنچه از داشتن ابزارهای دیجیتال و هوش مصنوعی پیچیده مهم‌تر است، یکپارچه‌سازی آن‌ها در تمام سطوح است. در خصوص فناوری، طوری که همه چیز در کنار یکدیگر قرار می‌گیرد از اهمیت بسیاری بالاتری نسبت به خود فناوری به تنهایی برخوردار است.

در ژانویه ۲۰۲۰ زمانی که مودرنا وظیفه حیاتی دستیابی به یک واکسن کارآمد برای کووید ۱۹ را بر عهده گرفت، به راحتی قادر به تسریع روندها بر اساس شرایط جدید بود زیرا ادغام در تمام سطوح در حال انجام بود. سیستم‌ها و فرآیندهای کاملاً یکپارچه به کارمندان مودرنا اجازه داد تا راهکارهای دیجیتالی موجود برای واکسن را توسعه بدهند. به عبارتی دیگر توانستند در کمترین زمان ممکن الگوریتم‌ها را از نو طراحی کرده و با تغییرات بیشتری در الگوریتم‌های از پیش موجود ایجاد کنند.

"یونیلور"، غول کالاهای مصرفی، تجارت جهانی گسترده خود را بر اساس ویژگی‌های عصر دیجیتال سازگار کرده است. برای این تولیدکننده و خرده‌فروش مواد غذایی خانگی که بیش از ۴۰۰ برند برای فروش در ۱۹۰ کشور دارد، موفقیت یک توازن ظریف بین ویژگی‌های بازارهای محلی و مقیاس گسترده عملیات‌های جهانی است. راه‌حل یونیلور، ایجاد گروه‌های چابک بوده که می‌توانند بر روی محصولات سفارشی در لحظه آخر تمرکز کنند. این در حالی است که این شرکت توانسته، هم‌زمان با استفاده از ظرفیت‌های دیجیتالی شرکت، کار خود را در چند کشور، همسو کند.

راه‌حل ولده^۹، معاون اجرایی مدیرعامل در حوزه تحول دیجیتال، با سابقه فعالیت ۳۰ ساله در این شرکت، توانست یک ساختار تیمی چابک را طراحی کند که به اعضای گروه این امکان را می‌دهد که در عین فعالیت در اقصی نقاط جهان، با کمک داده‌ها، به ابتکارات متناسب با بازارهای محلی که همواره در حال تغییر هستند دست یابند. یونیلور، به رهبری ولده، ۳۰۰ گروه چابک ۱۰ نفره که به‌صورت دورکاری فعالیت می‌کنند را تشکیل داد. گروه‌هایی که با وجود پراکندگی در تمام جهان، می‌توانستند در مقیاس جهانی فکر و در مقیاس محلی عمل کنند.

به گفته ولده، این استراتژی شامل ۳ بخش می‌شود. نخست اینکه با استفاده از فن‌آوری و ابزارهای توانمندسازی دیجیتالی، می‌توان تقسیم‌بندی محلی-جهانی را کاهش داد. به کمک پلتفرم‌های دیجیتال، برندها می‌توانند به‌طور مستقیم با مشتریان خود در بازارهای محلی و در مقیاسی بسیار بزرگ‌تر تعامل داشته باشند. دومین مورد، طراحی مجدد فرآیندهای موجود برای انطباق با فن‌آوری و ابزارهای جدید بوده و سومین مورد نیز این که باید مطمئن بود که افراد به فن‌آوری دسترسی داشته و مهارت و انگیزه لازم برای استفاده از آن وجود داشته باشد.

تغییر مستمر

مدیران و رهبران کسب‌وکار باید همواره در پی انتخاب و استفاده از ابزارهای نوین دیجیتالی باشند؛ همان‌طور که تغییرات فناوری‌های فرآیندمحور منجر به ایجاد نقش‌ها و مسوولیت‌های جدید می‌شوند، شبکه‌های کاری جدیدی نیز در داخل سازمان‌ها ایجاد خواهد شد. این شبکه‌ها، محرک‌های واقعی برای سازمان هستند. شرکت باید پیوسته به جمع‌آوری داده‌ها و تلاش برای همراهی با تحول از طریق آموزش کارمندان بپردازد. عامل تعیین‌کننده موفقیت در آموزش کارمندان، یادگیری مستمر است که یک الگوی جدید برای آموزش و رشد شغلی فراهم می‌آورد.

تقویت مهارت نیروی کار از سوی شرکت‌ها نیازمند عبور از این ۶ مرحله است.

۱- ایجاد یک هدف فراگیر برای تمرین.

۲- طراحی فرصت‌های یادگیری برای تمام نقش‌های عملکردی.

۳- مقیاس‌پذیری و دسترسی همگانی به یادگیری.

۴- افزایش روحیه به افراد در پوشش‌های یادگیری با ایجاد انگیزه و پاداش‌دهی.

نگاهی به زندگی تقی رسولیان، از تاسیس کارخانه یزدباف تا شرق و رنگین

نقشی ماندگار از تار اقتصاد و پود کویر

مریم ذوالفقار

رئیس اداره روابط عمومی • بانک خاورمیانه

محوطه‌های به مساحت ۱۰۰ هزار مترمربع با ۱۷ هزار متر زیربنا در ۳ کیلومتری یزد واقع شده بود. ماشین‌آلات کارخانه از آلمان و انگلیس خریداری شد. کارخانه دارای ۳۲۴ دستگاه بافندگی خودکار و واحدهای مجهز سفیدگری، رنگریزی، گل زنی، تکمیل پارچه و ... بود که ماهانه ۱ میلیون متر پارچه چیت در رنگ‌های مختلف تولید می‌کرد.

در سال ۱۳۴۰ تعداد ۶۰۰ کارگر و ۱ متخصص خارجی در کارخانه یزدباف مشغول به کار بودند. آن‌ها نخ تولیدی در کارخانه دستبافان یزد را خریداری می‌کردند. ظرفیت روزانه کارخانه ۴۰ هزار مترمربع بافندگی بود که در سال ۱۳۴۶ تولید روزانه کارخانه ۱۲۰۰ بچه نخ بود که میزان تولید ۶ سال بعد یعنی در سال ۱۳۵۲ در این مجموعه به ۷ میلیون مترمربع چیت و سایر تولیدات از جمله چلوار، پاتیس^۲ و ململ^۳ رسید. پس از آن کارخانه دیگری به نام "شرق" در ۱۲ کیلومتری جنوب یزد با سرمایه مشترک رسولیان و شرکایش تاسیس شد. این کارخانه کار پشم‌ریسی را انجام می‌داد. رسولیان پس از این که مدتی به واردات رنگ روی آورد شرکت رنگ‌سازی و شیمیایی "رنگین" را تاسیس کرد. خانواده رسولیان مدت‌ها در موسسات اجتماعی یزد حضوری فعال داشتند و پس از آن به احداث خیریه روی آوردند و جزء فعالان اقتصادی ایران شدند. موسسه خیریه رسولیان حدود ۷۰ مدرسه، مسجد، حمام و ... در طول فعالیتش ساخته است. توجه او به مناطق حاشیه‌ای در توسعه آموزشی تهران و یزد حائز اهمیت است. وی همچنین خوابگاهی برای دانشجویان یزدی دانشگاه تهران در کوی امیرآباد (کارگر شمالی) احداث کرد. احداث مسجد امیرالمومنین در خیابان آزادی تهران هم یکی دیگر از فعالیت‌های خیریه او بود. رسولیان صاحب ۳ فرزند (۲ دختر و ۱ پسر) شد که پس از درگذشت وی پسرش فعالیت‌های خیریه خانواده را ادامه داد و منزل پدری خود را از سال ۱۳۶۸ به دانشگاه یزد اهدا کرد که بعد از مرمت از آن به عنوان دانشکده معماری و شهرسازی استفاده می‌شود. سرانجام این کارآفرین و خیر یزدی در سال ۱۳۵۰ درگذشت و پیکر او در گوشه‌ای از حیاط مسجدش دفن شد. ■

تقی رسولیان فرزند حاج عبدالرسول در سال ۱۲۸۹ هجری شمسی در محله سهل‌بن‌علی یزد در خانواده‌ای مذهبی و ثروتمند به دنیا آمد. تحصیلات ابتدایی را در مدرسه تدین و دبیرستان را تا کلاس هشتم به پایان رساند و پس از آن وارد بازار کار شد. رسولیان بعد از چندین سال تجارت قند، شکر و روغن در بازار یزد و با توجه به پشتکار و تلاش فراوان شرکت توسعه برق و کشاورزی را در سال ۱۳۲۹ راه‌اندازی کرد. مرکز این شرکت در یزد و بخش وسیعی از فعالیت آن در تهران بود. در آن زمان تعداد زیادی از خانه‌های یزد برق نداشتند و این انگیزه‌ای شد تا تقی رسولیان با تاسیس این شرکت خطوط برق در شهر یزد و مناطق دیگر را توسعه دهد.

تجربه کاری مستمر، پشتکار و استفاده از موقعیت‌ها، نقش موثری در کسب ثروت او داشت. رسولیان در یزد اقامت داشت اما واردات و تجارت خارجی او برخلاف بسیاری از تجار آن زمان گسترده و قابل توجه بود. او با تاسیس شرکت توسعه برق و کشاورزی بیشتر کالاهای آلمانی مثل تراکتور، موتور برق، رادیو، تلویزیون، موتورهای آبیاری و ... را به ایران وارد می‌کرد. رسولیان که از واردکنندگان رنگ از هلند بود اقدام به خرید سهام و سرمایه‌گذاری در چندین واحد صنعتی مثل فیلیور، فیلکو، پلاستیران و ... کرد. او هم‌زمان تجارت و صنعت را پیش برد. رسولیان در نهادهای صنفی نیز فعال بود و به مدت ۲۰ سال ریاست اتاق بازرگانی یزد را بر عهده داشت. او در این سال‌ها تلاش کرد تا با اتحاد فعالان بخش خصوصی اقداماتی را برای حل مشکلات آن‌ها انجام دهد.

در سال ۱۳۲۵ جمعی از فعالان اقتصادی در یزد تصمیم گرفتند کارخانه چیت را تاسیس کنند که به دلیل محدودیت‌های ارزی تاسیس کارخانه ۱۰ سال به تأخیر افتاد و در نهایت کارخانه یزدباف که در آن سال‌ها یکی از زیباترین ساختمان‌های یزد بود در دی ماه ۱۳۳۸ با سرمایه‌گذاری رسولیان و شرکای او به بهره‌برداری رسید. سرمایه ثبت شده آن ۱۰۰ میلیون ریال بود که رسولیان و شرکایش ۹۴ میلیون ریال از بانک ملی و صنعتی وام گرفتند. ساختمان این کارخانه در

منابع

۱- انجمن صنایع نساجی ایران
۲- سرگذشت پنجاه کنشگر اقتصادی ایران

۱- پارچه‌ای نخی از پنبه سفید آهاردار به نام فلامنت
۲- پارچه‌ای بسیار لطیف و براق
۳- نوعی پارچه متقال سفید رنگ

جنگ و مشت بسته اقتصاد

جنگ، نه تنها اقتصاد کشورهای درگیر، بلکه اقتصاد همسایه‌ها، متحدان و دشمنان طرفین درگیر را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. این موضوع سبب شده تا با گذشت مدت زمانی از جنگ روسیه و اوکراین، تقریباً بیشتر کشورهای دنیا از چین و مصر و عربستان تا ترکیه و اتحادیه اروپا و آمریکا درگیر تبعات اقتصادی این جنگ باشند.

در پرونده اقتصادی این شماره نگاهی به تبعات اقتصادی جنگ روسیه و اوکراین انداخته‌ایم و از لرز اقتصاد جهان به دنبال تب جنگ گفته‌ایم. تبی که موجب شده اقتصاد بسیاری از دولت‌ها حالت انقباضی به خود بگیرد. همچنین در این پرونده نگاهی به روند تورم در ایران و ابزارهای موجود برای مقابله با آن داشته‌ایم. معضلی که اگرچه جهانی است اما مشکلات خاص اقتصاد ایران موجب شده تا نوع درگیری ما با این معضل، وضعیت منحصری فردی داشته باشد و این معضل منحصری فرد، به راهکاری منحصری فرد نیز نیاز خواهد داشت.

همچنین در این پرونده به شکل اینفوگرافی، نگاهی اجمالی به دومین صنعت بزرگ در جهان پس از نفت و گاز یعنی صنعت فولاد، بازیگران اصلی آن و وضعیت این صنعت در ایران داشته‌ایم. در قسمت پایانی پرونده نیز، نگاهی به اندیشه‌های اقتصادی فارابی و ابن خلدون به عنوان ۲ اندیشمند برجسته فلسفه شرق انداخته و آبشخور برخی از اندیشه‌های اقتصادی غربی را در آرای آنان دنبال کرده‌ایم. ■

لرز اقتصاد از
ترس جنگ

۳۲

اقتصاد
فولادین

۳۰

"سیاست‌گذاری"
یا "دستور"

۲۸

نگاهی به روند تورم در ایران و ابزارهای مقابله با آن

"سیاست‌گذاری" یا "دستور"

آیدا پوربشر

متصدی امور بانکی
شعبه آفریقا • بانک خاورمیانه

در یک روند متفاوت در بازه سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ تورم کاهش قابل توجهی پیدا کرد. بر اساس گزارش مرکز آمار ایران از سه ماهه پایانی سال ۹۴ و بر اساس گزارش‌های بانک مرکزی، از سال ۹۵ تورم تک‌رقمی شد که هرچند ناپایدار بود اما تحول مهمی در اقتصاد کلان کشور ایجاد کرد.

خرداد ۱۳۹۷ نقطه چرخش و بازگشت تورم دو رقمی بود؛ به طوری که تا اردی‌بهشت سال ۹۸ تورم نقطه‌به‌نقطه‌ی ماهانه به حدود ۵۳٪ رسید. بعد از آن حدود یک سال تورم تقریباً ثابت بود و اندکی هم کاهش پیدا کرد تا این که در خرداد ۹۹ مجدداً با یک روند صعودی مواجه بودیم و در خرداد ۱۴۰۰ نرخ ماهانه تورم به حدود ۴۸٪ رسید. بعد از آن، یک دوره سکون نسبی و اندکی هم کاهش آغاز شد و در اواخر سال ۱۴۰۰ تورم ماهانه به نرخ ۳۵٪ رسید. این نرخ اما از آغاز سال ۱۴۰۱ روند صعودی خود را شروع کرد تا این که در خردادماه ۱۴۰۱ اتفاق خاصی رخ داد و تورم به نرخ بسیار بالا و کم‌سابقه‌ای رسید؛ اما چرا این رخداد می‌تواند یک هشدار باشد؟

اگر سال‌هایی که نرخ تورم در اقتصاد ما بالا بوده مانند ۹۲، ۹۷، ۹۸، ۹۹ یا ۱۴۰۰ را بررسی کنیم، می‌بینیم معمولاً از اواخر بهار و اوایل تابستان تا میانه پاییز یعنی از خرداد تا آبان، نرخ‌های تورم ماهانه به‌طور معناداری بالاتر است. جداول تورم ماهانه مرکز آمار نشان می‌دهد که توزیع تورم در ۱۲ ماهه سال یکنواخت نیست و در سال‌های با تورم بالا، ماه‌های میانی سال معمولاً شتاب تورم بیشتر داشته است. از این منظر ضروری است که تورم بالای خردادماه امسال، بدون سیاست‌زدگی و نگاه سیاسی به دولت، به‌دقت مورد تجزیه و تحلیل قرار بگیرد تا مشخص شود مثلاً سهم حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی در آن چه اندازه است و سایر عوامل محرک تورم چه بوده و چه سهمی دارند.

این تفکیک به ما کمک می‌کند بدانیم که چه مقداری از تورم می‌تواند مقطعی و میرا باشد و سهم سایر عوامل که ارتباطی با حذف ارز ترجیحی نداشته، چه مقدار است. این عوامل اهمیت دوجندانی دارند و باید ماندگاری آن‌ها هم مدنظر قرار گیرد. به‌طور کلی روند تورم در سال‌هایی که نرخ بالا بوده، به ما می‌گوید باید بیش از سایر ماه‌ها نسبت به تورم ماه‌های میانی سال دقت و مراقبت داشته باشیم. اگر تورم خردادماه تا این اندازه بالا رفته است باید مواظب بود که این نرخ تبدیل به یک روند فزاینده در ماه‌های بعدی که معمولاً تورم بالایی دارند، نشود.

رشد نقدینگی و اثرات آن روی آینده‌ی ایران

اگر بخواهیم تورم یک کشور را به‌عنوان نمونه بررسی کنیم، کشور روسیه و اقدامات بانک مرکزی آن به‌عنوان یک مورد مطالعاتی می‌تواند مورد توجه ویژه قرار بگیرد. روسیه در سال‌های اخیر در معرض شوک بزرگ تحریم قرار گرفت که شبیه به شرایط ما در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۷ بود. اقتصاد روسیه وابسته به صادرات انرژی است و از ناحیه همین صادرات مورد تحریم قرار گرفت و قاعدتاً باید یک بحران ارزی شبیه کشور ما حتی در ابعاد بزرگ‌تر را تجربه می‌کرد؛ اما چنین اتفاقی رخ نداد چرا که اقداماتی مناسب برای مقابله با این شوک‌ها در نظر گرفته بودند. متأسفانه اقتصاد ایران در برابر شوک‌های وارده بی‌دفاع است و سیاست‌گذار پولی، نقشی در مقابله با شوک‌ها ندارد چون اساساً سیاست پولی برای ما تعریف شده نیست.

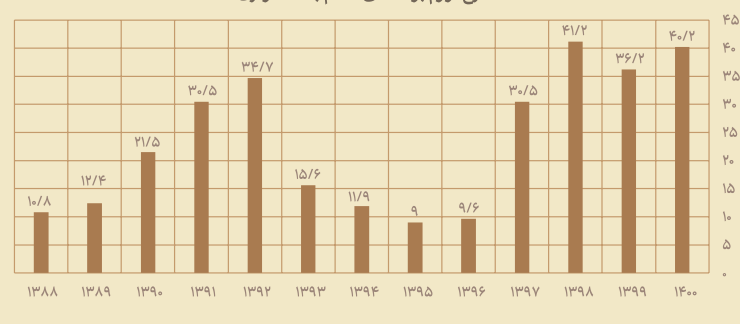
هر وقت در اقتصاد ما از بانک مرکزی صحبت می‌شود، مسئله دستور دادن به بانک‌ها برای پرداخت تسهیلات ارزان‌قیمت به واحدهای تولیدی یا اعطای وام

تورم به وضعیتی اشاره دارد که در آن سطح عمومی قیمت‌ها به صورت بی‌رویه، مداوم و در طول زمان افزایش پیدا می‌کند. این مفهوم، یکی از عوامل مهم نابرابری توزیع درآمد، ثروت و اهرم فشار بر اقشار آسیب‌پذیر بوده و باعث گرایش سرمایه‌ها به فعالیت‌های دلالی و گاهی اوقات موجب کاهش رشد اقتصادی می‌شود. در واقع اخذ مالیات از قشر پایین برای جلب رضایت قشر مرفه است. شناخت عوامل اساسی ایجاد تورم و کنترل آن نه تنها به گسترش سیاست عدالت اجتماعی کمک می‌کند، بلکه گامی مثبت به سوی ثبات اقتصادی بوده و زمینه مناسب برای رشد پایدار اقتصادی را فراهم می‌سازد. تورم به انواع مختلفی همچون تورم خزنده، شدید و بسیار شدید تقسیم‌بندی می‌شود که همان‌طور که از اسامی آن مشخص است این دسته‌بندی بر اساس ترتیب سرعت افزایش قیمت آن تقسیم‌بندی شده است. تورم پنهان یکی دیگر از انواع تورم بوده که در آن قیمت افزایش پیدا نمی‌کند اما کیفیت محصول پایین می‌آید. به‌عنوان نمونه قیمت نان تغییری نکند اما اندازه آن کوچک‌تر و کیفیت آن پایین‌تر می‌آید. وقتی نرخ تورم مثبت است قیمت کالاها و خدمات مدام افزایش پیدا می‌کند و در نتیجه قدرت خرید افراد کاهش می‌یابد. مسوولیت اصلی بانک مرکزی کنترل تورم به‌گونه‌ای است که فعالیت‌های اقتصادی دچار اختلال نشود.

مراقب ماه‌های میانی سال باشیم

تا قبل از سال‌های دهه ۱۳۹۰ تورم سالانه در اقتصاد کشور در یک روند بلندمدت حدود ۲۰٪ (به‌طور متوسط ماهیانه میانگین ۱/۵٪) ثبت شده است. با توجه به سیاست‌گذاری‌های گذشته، این رقم آن قدر بالا نبوده که حساسیت زیادی ایجاد کند. در واقع این خصوصیت بلندمدت تورم بوده که به نوعی پذیرفته شده بود.

نرخ تورم براساس اعلام بانک مرکزی

این‌که دولت در شرایط رشد بالای نقدینگی، تمام توان خودش را در سطح خرده‌فروشی و برای برخورد با صنوف و مقابله با افزایش قیمت‌ها بگذارد، غلط و بی‌فایده است و هیچ کارکردی ندارد. نکته بسیار مهم این است که دولت کسری بودجه خود را از طریق روش‌هایی مانند انتشار اوراق تامین کند و به سراغ قرض از بانک مرکزی نرود. البته این گزاره، به این معنا نیست که انتشار اوراق بدون هزینه اقتصادی و سیاسی است اما اثر تخریبی آن بر اقتصاد کمتر از قرض از بانک مرکزی و ایجاد تورم از این طریق است. نظام سیاست‌گذاری باید حداقل همان حساسیتی که روی قیمت‌گذاری دارد را روی کنترل رشد نقدینگی نیز داشته باشد و از طریق ابزارهای در اختیار بانک مرکزی آن را اعمال کند. ■

عکاس: امید آرمین

ازدواج است و سیاست‌گذاری پولی کاملاً مغفول مانده است. به همین دلیل است که رشد نقدینگی در اقتصاد ایران افسارگسیخته شده است. متوسط رشد نقدینگی در فاصله چهارساله‌ی ۹۳ تا ۹۶ معادل ۲۴.۳٪ بوده که برای سال‌های ۹۷ تا ۱۴۰۰ به ۳۴.۳٪ رسیده؛ یعنی واحد درصد به رشد نقدینگی اضافه شده است. این نرخ در سال‌های اخیر به بالاتر از ۴۰٪ رسیده و در یک اقتصاد بی‌دفاع چنین روندی در افزایش نقدینگی به معنای حذف آرامش از کسب‌وکار و زندگی مردم است؛ چرا که هیچ حائل بین شوک رشد بالای نقدینگی و سفره مردم وجود ندارد و رشد نقدینگی هر میزان که باشد به‌طور کامل به تورم در زندگی مردم تبدیل می‌شود.

با افزایش رشد نقدینگی در حال حاضر نسبت به اواخر سال ۹۶ در حدود ۲۲٪ شده است (با افزایش ۱۸ درصدی به ۴۰٪ رسیده است). یک بیمار با تب ۴۰ درجه را در نظر بگیریم که دمای بدن او بالا رفته و دچار تب شده است. اگر از یک دکتر سوال کنیم که چه باید کرد و چه خطری دارد، به‌طور حتم هشدار می‌دهد اگر تب ۴۰ درجه‌ای بیمار کنترل و پایین نیاید بیمار دچار تشنج و صدمات جبران‌ناپذیری می‌گردد و باید هرچه سریع‌تر اقدامات کنترلی جهت بهبود وضعیت بیمار انجام شود. حال همین موضوع را اگر به اقتصاد تعمیم دهیم، اقتصاد ما با چنین رشد نقدینگی، اگر کنترل نشود، کشور ما دچار همان تشنج در جامعه و اقتصاد خود خواهد شد.

با ادامه روزانه این موضوع، افزایش شدید حجم پول و عدم اتخاذ تصمیمی درست برای خروج این پول، می‌توان چنین برداشت کرد که ارزش پول ما در برابر ارزهای خارجی به شدت در حال کاهش است. این موضوع به بی‌ثباتی مالی در کشور دامن می‌زند و به تبع آن بخش بزرگی از کشور دچار بی‌ثباتی شده و تورم دیگری، گریبان گیر کشور خواهد شد.

کنترل تورم؛ چند راهکار پیش رو

طبق نظریه میلتون فریدمن، با افزایش حجم پول، قیمت افزایش پیدا می‌کند؛ اما در بلندمدت این افزایش حجم پول، برای تولید مهم نخواهد بود. متداول‌ترین تاثیر این امر، فشار بر روی هزینه و تقاضا است. فشار تقاضا به این معنی است که تقاضای تولید کالا توسط مصرف‌کننده زیاد است و خرده‌فروشان به تولیدکنندگان درخواست افزایش تولید را انتقال داده و در نتیجه، هزینه قیمت تمام شده تولیدکننده افزایش پیدا می‌کند. همچنین قیمت فروش کالا توسط خرده‌فروشان و به تبع آن، قیمت خرید مصرف‌کننده حالت فزاینده پیدا می‌کند. مثالی که می‌توان برای مفهوم فشار هزینه استفاده کرد این است که وقتی تولیدکننده می‌خواهد افزایش تولید داشته باشد، هزینه‌هایش مانند هزینه دستمزد و مواد اولیه افزایش پیدا می‌کند. این موضوع، قاعدتاً باعث افزایش قیمت تمام شده و نهایتاً افزایش تورم می‌شود.

برای کنترل تورم، مهم‌ترین قدم این است که متوسط رشد نقدینگی که به ۴۰٪ رسیده، طی ماه‌های آینده حداقل ۱۰٪ کاهش یابد که این موضوع با رونق تولید و اجتناب از سفته‌بازی در بازارهای غیر مولد امکان‌پذیر است. رونق تولید نه به معنای وام دادن بلکه کاهش مشکلات تولیدکنندگان و به‌صرفه بودن تولید برای آن‌ها است. به طوری که دادن اعتبار از سمت نیروهای پر قدرت نظام بانکی کاهش یابد. مورد بعدی افزایش بهره‌وری است که باعث افزایش تولید و دستمزد می‌شود. از دیگر اقدامات لازم، اصلاح نظارت شبکه بانکی و عملیاتی بر نظام بانکی است که موجب کاهش فشار به بانک مرکزی، جهت تامین نیازهای بانک‌ها شده و باعث می‌شود که در بلندمدت قیمت‌ها افزایش یابند و آثار تورم کمتر به چشم بیایند.

نکته حائز اهمیت اینکه این موضوع فقط بر عهده دولت نیست و نیازمند حضور و تلاشی در تمام سطوح کشور همچون وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بانک مرکزی است. تغییرات قوانین و مقررات جاری کشور با همکاری قوه قضائیه و دولت یکی دیگر از ملزومات این امر است. اقدام لازم در سطوح پایین‌تر، شامل دادن اعتبار به بازار سرمایه است. در این مواقع، دولت باید بدهی‌های خود مانند انتشار اوراق را کاهش داده و یا در موعد مقرر تسویه نماید. به طوری که به سمت بانک‌ها برگردد. در واقع ایجاد تعادل بین هزینه و درآمد نباید از طریق بازار بدهی سامان پیدا کند که این امر با اصلاح قانون بودجه امکان‌پذیر است.

منابع

- ۱- حیدری، علی عباس، ۹۵. کارایی ابزارهای سیاست‌های پولی و اعتباری در کنترل نقدینگی و تورم. همایش ملی اقتصاد خلاق
- ۲- دادگر، بدایه. تابستان ۸۵. تبیین رابطه تورم و رشد اقتصادی در ایران. دو فصلنامه جستارهای اقتصادی.
- ۳- منکیو، کریگوری، ۱۴۰۱. کلیات علم اقتصاد. انتشارات نی.
- ۴- ریکاردز، جیمز، ۱۳۹۶. مرگ پول. شرکت پیششار فناوری و ارتباطات شریف یار.
- ۵- کلتون، استفانی، ۱۴۰۰. افسانه‌ی کسری. دی‌موند بلورین.
- ۶- دیکسون وایت، اندرو، ۱۴۰۱. تورم و اخلاق. دنیای اقتصاد.
- ۷- فریدمن، میلتون، ۱۳۷۷. اندیشه‌های اقتصادی، نی.

نگاهی به دومین صنعت بزرگ جهان در سالی که گذشت

اقتصاد فولادین

فولاد پس از محصول نفت و گاز، دومین صنعت بزرگ جهان بوده که گردش مالی آن حدود ۹۰۰ میلیارد دلار در سال است. صنعتی که بیش از نیمی از آن در چین تولید می شود. محصولات صنعت فولاد در تمامی صنایع کاربرد دارد اما بخش های ساخت وساز مسکن و خودروسازی دو صنعتی هستند که حیات صنعت فولاد را تضمین می کنند.

تولید و صادرات صنعت فولاد در جهان

۵۰%

طبق پیش بینی ها تا سال ۲۰۵۰ مصرف فولاد در دنیا ۵۰٪ نسبت به مصرف سال ۲۰۲۱ افزایش خواهد یافت.

۳/۸%

تولید فولاد جهان در سال ۲۰۲۱ بالغ بر ۱ هزار و ۹۵۱ میلیون تن بوده که نسبت به سال ۲۰۲۰ حدود ۳/۸٪ افزایش داشته است.

۵۳%

بزرگ ترین تولید کننده فولاد جهان: چین با تولید ۱ هزار و ۳۲۲ میلیون تن فولاد در سال ۲۰۲۱ (سهم ۵۳ درصدی)

بیشترین صادرات

کشور چین با صادرات حدود ۶۶/۲ میلیون تن

بیشترین واردات

اتحادیه اروپا و آمریکا به ترتیب با ۴۸/۱ و ۲۹/۷ میلیون تن

جایگاه ایران در تولید فولاد جهان

رتبه دهم با تولید ۲۸/۵ میلیون تن (کاهش نسبت به سال ۲۰۲۰)

مهم ترین تحولات و رویدادهای تاثیر گذار بر صنعت فولاد در سال ۲۰۲۱

بعد داخلی

قطعی برق، ریسک قیمت گذاری داخلی و کاهش عوارض صادراتی

بعد بین المللی

کاهش تولید جهانی فولاد، جنگ اوکراین تحریم روسیه و افزایش ارزش دلار

آمارهای ۱۲ شرکت بزرگ بورسی فعال در صنعت فولاد ایران در سال ۱۴۰۰

صنعت فولاد ایران، شامل ۱۱۴ شرکت با تولید سالانه حدود ۲۸/۵ میلیون تن است. حدود ۶۸٪ فولاد ایران توسط ۱۲ شرکت فولادی پذیرفته شده در بورس تولید می شود.

حجم تولیدات: حدود ۱۹/۶ میلیون تن

حجم فروش: حدود ۳ هزار و ۳۴۰ هزار میلیارد ریال (حدود ۷۱٪ افزایش نسبت به سال مالی ۱۳۹۹)

بزرگ ترین تولیدکننده: فولاد مبارکه اصفهان با تولید ۷/۳ میلیون تن محصولات فولادی

بیشترین حجم صادرات: شرکت فولاد خوزستان با ۲۹۶ هزار میلیارد ریال (۲۹٪ کل صادرات شرکت های مورد بررسی)

بیشترین فروش: شرکت فولاد مبارکه اصفهان با حدود ۱ هزار و ۴۵۶ هزار میلیارد ریال

حجم مجموع صادرات: ۱ هزار و ۰۳۲ هزار میلیارد ریال (۷۷٪ افزایش نسبت به سال گذشته)

سود خالص

مجموع سود خالص

۱ هزار و ۱۳۸ هزار میلیارد ریال در سال مالی ۱۴۰۰ (افزایش ۵۵ درصدی نسبت به سال ۱۳۹۹)

بالاترین حاشیه سود خالص

شرکت فولاد مبارکه اصفهان با ۵۱/۹٪

بیشترین سود خالص و رشد سود خالص

شرکت فولاد مبارکه اصفهان با ۷۵۶ هزار میلیارد ریال (رشد ۹۷ درصدی نسبت به سال گذشته)

صنعت فولاد و بانک

تسهیلات دریافت شده از کل سیستم بانکی کشور: ۴۳۸ هزار میلیارد ریال مانده کل تعهدات (مجموع ضمانت نامه و اعتبارات اسنادی): ۱۴۸ هزار و ۵۱۱ میلیارد ریال کل حجم تعهدات ارزی رفع نشده: ۲۱۳ میلیون یورو

جمع آوری داده و تنظیم: هادی عیار
منبع: گزارش مدیریت تحقیقات اقتصادی بانک خاورمیانه

نگاهی به تاثیر جنگ روسیه و اوکراین بر اقتصاد جهان

لرز اقتصاد از ترس جنگ

همچنین، روسیه دومین صادرکننده بزرگ تسلیحات نظامی، بعد از ایالات متحده به شمار می‌رود. صنعت دفاعی روسیه یک صنعت بزرگ و استراتژیک برای این کشور محسوب می‌شود که بخش بزرگی از سرمایه و نیروی انسانی را به خود مشغول کرده است. صنعت هواپیماسازی روسیه نیز در جهان شناخته شده است که هم شامل هواپیماهای جنگی و هم غیرجنگی می‌شود و طبق آمار رسمی حدود ۳۵۰ هزار نفر در این صنعت به نوعی مشغول هستند. علاوه بر این، خودروسازی، حمل‌ونقل، ارتباطات، خرده‌فروشی، ساخت‌وساز، فناوری اطلاعات، توریسم و البته کشاورزی از جمله بخش‌های اقتصادی مهم روسیه به شمار می‌روند تا مشخص شود اقتصاد این کشور وابستگی زیادی به یک بخش اقتصادی خاص نداشته و توانسته است با متنوع‌سازی محصولات استحکام و حوزه‌های فعالیت، پایداری خود را افزایش دهد. البته این اقتصاد غنی و این کشور ثروتمند از لحاظ عدم شفافیت و فساد در جایگاه جالبی قرار ندارد. روسیه در سال ۲۰۲۱، از لحاظ شاخص ادراک فساد^۱ در بین ۱۸۰ کشور جهان در جایگاه ۱۳۶ قرار گرفته است که در مقایسه با تمامی کشورهای اروپایی بدترین رتبه به حساب می‌آید و تنها از کشورهایی مثل ایران (با رتبه ۱۵۰) وضعیت بهتری داشته است.

چین به تنهایی و با اختلاف بزرگ‌ترین شریک تجاری روسیه است که سهم حدود ۱۵ درصدی از صادرات و حدود ۲۴ درصدی از واردات آن را به خود اختصاص داده

محمد کوثری

نویسنده نشریه آفتاب خاورمیانه

"جنگ علاوه بر تمام مصیبت‌ها و اثرات مخربی که بر جان و مال و روان طرف‌های درگیر جنگ تحمیل می‌کند، می‌تواند اثرات جانبی عمیقی هم به طور مستقیم و غیرمستقیم بر باقی دنیا داشته باشد. از جمله مهم‌ترین اثرات جانبی جنگ، تاثیر اقتصادی آن بر کشورهای دیگر و به خصوص شرکای تجاری کشورهای درگیر جنگ است. کشوری که درگیر جنگ می‌شود از یک طرف به طور معمول تولید و عرضه کمتری خواهد داشت و لذا صادرات کمتری می‌تواند انجام دهد و از طرف دیگر، به جز ادوات جنگی و تسلیحات، به طور متوسط تقاضا و واردات کمتری نیز خواهد داشت. این موضوع از جنبه نیروی انسانی هم قابل بررسی است، افت تولید به معنای کاهش تقاضا برای نیروی انسانی در کشورهای درگیر جنگ است و همین‌طور عرضه نیروی انسانی را به دلایلی مثل عدم امکان خروج از این کشورها و حتی مجروح یا کشته شدن، می‌کاهد. همچنین، افزایش ناامنی در یک منطقه به معنای کاهش سرمایه‌گذاری‌ها در حوزه‌های مختلف و کاهش تشکیل سرمایه می‌شود که اثرات اقتصادی جنگ را به آینده نیز منتقل می‌کند." علاوه بر این تأییراتی که جنگ به خودی خود بر بیکر اقتصادها وارد می‌کند، به طور طبیعی برخی کشورهای همراه یا هم‌پیمان با یک طرف جنگ ممکن است کشور مقابل را به اشکال مختلف تحت تحریم قرار دهند و به طور ارادی صادرات و واردات کالا، خدمات، نیروی انسانی یا سرمایه را به آن کشور محدود کرده و به عمق اثرات اشاره‌شده در بالا اضافه کنند. البته این‌ها تنها اشاره به برخی از ملموس‌ترین آثار اقتصادی مرتبط با جنگ است و قطعاً موارد بسیار بیشتری را می‌توان به این فهرست افزود؛ اما به هر حال طبیعی است که هرچه نقش یک کشور درگیر جنگ در اقتصاد جهان معنادارتر باشد، تاثیر جنگ بر اقتصاد سایر کشورها بیشتر و بزرگ‌تر خواهد بود.

فساد، پاشنه آشیل روسیه قدرتمند

در ابتدای سال ۲۰۲۲، روسیه چهارمین اقتصاد بزرگ اروپا و نهمین اقتصاد بزرگ دنیا بر اساس تولید ناخالص داخلی بوده است. جغرافیای وسیع روسیه عامل مهمی در فعالیت اقتصادی آن است و این کشور سهم بزرگی از منابع طبیعی جهان را در اختیار دارد. روسیه یک ابرقدرت انرژی است که دارای بزرگ‌ترین ذخایر گاز طبیعی جهان، دومین ذخایر بزرگ زغال سنگ جهان، هشتمین ذخایر بزرگ نفت جهان و بزرگ‌ترین ذخایر نفت شیل در اروپا است. این کشور بزرگ‌ترین صادرکننده گاز طبیعی، دومین تولیدکننده گاز طبیعی و دومین صادرکننده و تولیدکننده بزرگ نفت دنیا نیز محسوب می‌شود. ذخایر ارزی روسیه پنجمین ذخایر بزرگ جهان به شمار می‌رود و تقریباً ۷۰ میلیون نفر نیروی کار دارد که ششمین نیروی کار بزرگ جهان است.

علاوه بر تاثیراتی که جنگ به خودی خود بر پیکر اقتصادها وارد می‌کند، به طور طبیعی برخی کشورهای همراه یا هم‌پیمان با یک طرف جنگ نیز ممکن است کشور مقابل را به اشکال مختلف تحت تحریم قرار دهند.

به‌عنوان نمونه‌ای از این نگرانی‌ها، در گزارش اپریل ۲۰۲۲ چشم‌انداز اقتصاد جهانی صندوق بین‌المللی پول، بیش از ۲۰۰ مرتبه کلمه "جنگ" به کار رفته است که نشان‌دهنده اهمیت آن در اقتصاد این روزهای جهان است. اقتصاد روسیه و اوکراین در نتیجه مستقیم جنگ و تحریم‌های اعمال شده علیه روسیه به شدت در حال انقباض هستند. بازارهای کالا در آشفتنگی به سر می‌برند و بازارهای مالی از زمان آغاز درگیری بسیار بی‌ثبات بوده‌اند. برخی از مطالعات برآورد کرده‌اند که این جنگ می‌تواند سطح تولید ناخالص داخلی دنیا را به طور متوسط تا ۱٫۵٪ کاهش دهد و تورم را نیز حدود ۱٫۳ واحد درصد بالا ببرد. البته طبیعی است که این اثرات برای شرکای تجاری روسیه و اوکراین شدیدتر و معنادارتر خواهد بود؛ به خصوص کشورهایی که سهم این دو کشور در اقتصاد آن‌ها قابل توجه است.

از دید بخش‌های اقتصادی نیز، اثرات اقتصادی این درگیری بر اساس نوع صنعت ناهمگن خواهد بود. با توجه به نقش این دو کشور در اقتصاد جهانی، این جنگ نمی‌تواند از کانال بخش خدمات، مگر در موارد خاص، تاثیر چندانی بر اقتصاد کشورهای دیگر داشته باشد؛ اما از طرف دیگر کاهش عرضه نفت و گاز و افزایش قیمت آن در زمستان یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های اقتصادی کشورهای جهان و به خصوص کشورهای اروپایی محسوب می‌شود. در کنار آن نیز، مسئله زنجیره تامین مواد غذایی، به خصوص گندم و روغن، در بیشتر کشورهای اروپایی و حتی آفریقایی و آسیایی جدی خواهد بود. مجموعه تخریب زیرساخت‌های تولیدی و حمل‌ونقلی دو کشور، در کنار تحریم‌های روسیه، مسدود شدن بنادر اوکراین و ناتوانی کشاورزان اوکراینی برای کار در مزارع، شرایطی را ایجاد کرده است که دولت‌ها و کسب‌وکارها را ملزم می‌کند راه‌های جایگزینی برای کاهش وابستگی خود به این دو کشور پیدا کنند. ■

است. پس از آن هم هلند، انگلیس، آلمان و بلاروس مقاصد اصلی کالاهای صادراتی این کشور و آلمان، آمریکا، بلاروس و ایتالیا بزرگ‌ترین صادرکننده‌ها به این کشور محسوب می‌شوند. ایران هم یکی از هم‌پیمانان و دنبال‌کنندگان اصلی سیاست‌های روسیه است که البته در مراودات اقتصادی آن سهم چندانی ندارد.

اوکراین؛ سبب نان اروپا

اوکراین یک اقتصاد نوظهور و نه چندان بزرگ در اروپای شرقی است. شرکت‌ها و صنایع متعددی در اوکراین فعالیت می‌کنند که تنوع بسیار بالا و البته عمق و تاثیرگذاری محدودی دارند. از لحاظ مواد معدنی و ذخایر طبیعی، اوکراین یک کشور غنی به شمار می‌رود که حداقل بسیاری از نیازهای خود را برآورده می‌کند. اما اوکراین یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان محصولات کشاورزی در جهان است و به عنوان سبب نان اروپا شناخته می‌شود. کشاورزی و دامداری اوکراین نقش بسیار مهمی در تامین مواد غذایی بسیاری از کشورها به خصوص کشورهای اروپایی دارد. مقدار قابل توجهی از خاک‌های سیاه جهان در منطقه جنگلی-استپی اوکراین قرار گرفته که برای کشت چغندر قند و گندم بسیار مناسب هستند. اوکراین بزرگ‌ترین تولیدکننده روغن آفتابگردان در جهان، یکی از مهم‌ترین تولیدکننده‌های غلات و شکر و همچنین یک بازیگر تاثیرگذار در بازارهای گوشت، لبنیات، مغزها و دانه‌های گیاهی مختلف و همچنین عسل در دنیا محسوب می‌شود. اوکراین پنجمین کشور بزرگ جهان از لحاظ تولید ذرت و سومین صادرکننده بزرگ ذرت در جهان است.

بررسی شرکای تجاری اوکراین هم نشان می‌دهد که چین باز هم بزرگ‌ترین شریک تجاری این کشور محسوب می‌شود. طبق آخرین آمار رسمی که متعلق به سال ۲۰۲۱ است، پس از چین، کشورهای لهستان، روسیه، آلمان و ترکیه در رده‌های بعدی بالاترین حجم تجاری با اوکراین قرار دارند.

تاثیر جنگ روسیه و اوکراین

اگرچه هنوز هم ابعاد اثرگذاری اقتصادی و برنده‌ها و بازنده‌های این جنگ از لحاظ اقتصادی مشخص نشده‌اند، اما با توجه به مقدمه بالا و مختصر اشاره‌ای که به نقش دو کشور مذکور در اقتصاد جهان شد، می‌توان حداقل اثرات ملموس تر و کوتاه‌مدت‌تر این جنگ بر اقتصاد جهان را تحلیل کرد. به‌طور کلی می‌توان گفت که خطرات ژئوپلیتیک جهانی از زمان حمله روسیه به اوکراین افزایش یافته است. سرمایه‌گذاران، فعالان بازار و سیاست‌گذاران انتظار عدم اطمینان بیشتری را داشته و نقش منفی این جنگ در تصمیم‌گیری‌های خود را بالا می‌دانند.

Controlled by or allied to Russia

Before Feb. 24 invasion

۱- شاخص ادراک فساد (The Corruption Perceptions Index) شاخصی است که کشورها را بر اساس سطوح درک شده از فساد در بخش عمومی و با ارزیابی‌های کارشناسان و نظرسنجی‌ها رتبه‌بندی می‌کند.

اعتقاد راسخ بانک خاورمیانه به اصل رشد و جانشین پروری مدیرعامل جدید بانک خاورمیانه معرفی شد

خاورمیانه که طی یک دهه موجب رشد، بلوغ و تعالی بانک بوده‌اند؛ اکنون که وارد دومین دهه از فعالیت بانک می‌شویم، طبق اصل رشد و جانشین پروری که همواره در فرهنگ خانواده بانک خاورمیانه جریان داشته، مسوولیت مدیریت به یکی دیگر از اعضای خانواده سپرده شده و این روال در مورد سایر همکاران برای حضور در رده‌های مدیریتی نیز استمرار خواهد داشت.»

وی در ادامه سخنان خود با اشاره به برنامه‌های راهبردی پیش روی بانک خاطرنشان کرد: «برنامه‌ریزی راهبردی ما در خاورمیانه با توجه به اهداف تعیین شده در برنامه استراتژیک بانک همچنان تمرکز بر حوزه بانکداری شرکتی است و در کنار این برنامه اصلی بر توسعه خدمات دیجیتال، ارائه راهکارهای خدمات الکترونیکی ویژه مشتریان حقوقی و حقیقی، طراحی و گسترش سامانه‌های غیرحضوری در کنار ارائه خدمات ارزی و بین‌المللی نیز فعال خواهیم بود.»

جوادی تاکید کرد: «همراهی و کمک به رشد کسب‌وکار مشتریان همچون گذشته رویکرد اجرایی بانک خواهد بود و به این منظور تربیت سرمایه انسانی توانمند و متخصص و ارائه خدمات بانکی متناسب با نیازهای اختصاصی مشتریان را مورد توجه قرار خواهیم داد.»

در آستانه یازدهمین سال فعالیت بانک خاورمیانه، جواد جوادی به عنوان مدیرعامل جدید این بانک معرفی شد. جواد جوادی، مدیرعامل جدید بانک خاورمیانه با تایید بانک مرکزی و تصویب اعضای هیات مدیره و با توجه به سوابق مدیریتی و تخصصی به عنوان مدیرعامل جدید و جانشین دکتر پرویز عقیلی کرمانی انتخاب شد.

جوادی از ابتدای تاسیس بانک خاورمیانه در سال ۱۳۹۱ تاکنون، به عنوان قائم مقام و عضو هیات‌مدیره در این بانک فعالیت داشته است. مدیرعامل جدید بانک خاورمیانه دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت مالی از دانشگاه شهید بهشتی و کارشناسی ارشد EMBA از دانشگاه «آلتو» فنلاند است. وی همچنین سابقه فعالیت در بانک کارآفرین به عنوان معاون مدیرعامل را نیز در کارنامه خود دارد. گفتنی است دکتر پرویز عقیلی که بنیانگذار بانک خاورمیانه است به عنوان عضو هیات‌مدیره، همچنان در بانک حضور خواهد داشت. جوادی پس از انتخاب به عنوان مدیرعامل جدید بانک خاورمیانه در پیامی اظهار داشت: «ضمن تشکر از اعتماد هیات‌مدیره و قدردانی تلاش‌های جناب آقای دکتر عقیلی کرمانی، مدیران و کارکنان بانک

سامانه محچک عملیاتی شد

سامانه «محچک» با قابلیت به‌کارگیری استعلام، مسدودسازی و رفع مسدودی آنلاین حساب‌های بانکی رونمایی شد. پس از اجرای آزمایشی سامانه محچک، متوسط زمان رفع سوء اثر ۸۰٪ از مبالغ چک‌های برگشتی چک با کاهش ۶۳ درصدی از ۴۰ روز به ۱۵ روز کاهش یافته است. همچنین زمان متوسط رفع سوء اثر این چک‌ها با کاهش ۹۰ درصدی از ۳۷ روز به ۳ روز کاهش پیدا کرده است. تعداد چک‌های پردازش شده به کل چک‌های برگشتی در سامانه محچک از ۲۲٪ در ابتدای راه‌اندازی این سامانه به ۱۰۰٪ چک‌ها پس از هفت هفته رسید.

سامانه شبکه قرض الحسنه شفق بهره برداری شد

علی صالح‌آبادی در آیین رونمایی از سامانه شبکه فراگیر قرض الحسنه شفق اظهار کرد: ۱۲ صندوق قرض الحسنه به این سامانه متصل شدند و امیدواریم صندوق‌های دیگر نیز به این سامانه متصل شوند و از مزایای آن بهره‌مند شوند. صالح‌آبادی با اشاره به تسهیل اعطای تسهیل خرد به متقاضیان، گفت: با توجه به وام‌های پرداختی صندوق قرض الحسنه که خرد هستند، این صندوق‌ها می‌توانند برای اعتبارسنجی مشتریان خود به سامانه ملحق شوند اطلاعات لازم را کسب کنند.

سقف انتقال وجه برای حساب‌های تجاری افزایش یافت

سقف انتقال وجه روزانه برای دارندگان حساب‌های تجاری به صورت غیرحضوری از ۱۰۰ میلیون تومان به ۵۰۰ میلیون تومان افزایش یافت. همچنین این میزان برای برداشت و انتقال وجه در ماه به صورت غیرحضوری به ۳ میلیارد تومان رسید. صاحبان حساب‌های تجاری در نقل و انتقالات حضوری خود نیز تا سقف مبلغ یک میلیارد تومان نیاز به ارائه مستندات ندارند.

۱۰ هزار میلیارد افزایش سرمایه و ۲۰۰ ریال سود نقدی

است. این امر منجر به تقویت توان تامین مالی پروژه‌های مشتریان شده و امیدواریم جذب سرمایه‌های خارجی را نیز به دنبال داشته باشد. بر اساس گزارش مجمع، سهام بانک خاورمیانه در سال گذشته ۲۳۴ روز معاملاتی داشته و دارای ۹۰٫۵٪ سهام شناور آزاد در سامانه بورس و اوراق بهادار تهران بوده است. به منظور کمک به بازسازی مدارس مناطق کم‌برخوردار و سایر مسوولیت‌های اجتماعی، سهامداران با اختصاص ۶۰ میلیارد ریال برای انجام این فعالیت‌های انسان‌دوستانه موافقت کردند. گفتنی است بلافاصله پس از اتمام مجمع عمومی عادی، مجمع عمومی فوق‌العاده بانک تشکیل شد و سهامداران پس از استماع گزارش توجیهی هیات مدیره برای افزایش سرمایه و گزارش حسابرس در این زمینه، با اجماع آرا افزایش سرمایه بانک را به میزان ۱۰ هزار میلیارد ریال از محل سود انباشته تصویب کردند. با این مصوبه، سرمایه بانک به مبلغ ۳۵ هزار میلیارد ریال افزایش پیدا می‌کند.

مجمع عمومی عادی سالانه و مجمع فوق‌العاده بانک خاورمیانه، پنج‌شنبه ۳۰ تیر ۱۴۰۱ برگزار و در آن سهامداران، صورت‌های سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۴۰۰ و تقسیم سود به میزان ۲۰۰ ریال برای هر سهم را تصویب کردند. همچنین در مجمع عمومی فوق‌العاده، افزایش سرمایه ۱۰ هزار میلیاردی ریالی از محل سود انباشته به تصویب سهامداران رسید تا سرمایه ثبتی "خاور" تا ۳۵ هزار میلیارد ریال افزایش یابد. این مجمع، با حضور بیش از ۷۸٪ نمایندگان سهامداران برگزار شد و به صورت همزمان سایر سهامداران نیز به صورت آنلاین امکان حضور و مشارکت در آن را داشتند. پرویز عقیلی، مدیرعامل بانک خاورمیانه در پیامی برای این نشست اظهار داشت: «در سالی که گذشت، سود بعد از کسر مالیات بانک ۲۰۵۷۸ میلیارد ریال بود که نسبت به سال گذشته ۲۴٪ رشد داشته است. در حوزه خدمات مالی نیز پس از کسب مجوزهای لازم از بانک مرکزی، مقدمات فعالیت شرکت تامین سرمایه بانک فراهم شده

رشد ۴۹ درصدی تسهیلات اعطایی بانک‌ها

شبکه بانکی طی شش ماه اول ۱۴۰۱، حدود ۱۹۵۴ هزار میلیارد تومان تسهیلات پرداخت کرده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته حدود ۴۹٪ رشد کرده است. بخش عمده این تسهیلات مربوط به تأمین سرمایه در گردش است که حدود ۶۷٪ از این تسهیلات را در بر می‌گیرد. عمده تسهیلات تکلیفی نیز تسهیلات مربوط به ازدواج و فرزندآوری است. ۵۳۴ هزار فقره وام ازدواج تا تاریخ ۲۳ مهر ۱۴۰۱ به مبلغ ۷۳ هزار ۵۰۰ میلیارد تومان پرداخت شده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۵۵٪ رشد داشته است و همچنین به ۴۳۱ هزار نفر تسهیلات قرض‌الحسنه فرزندآوری تعلق گرفته است که مبلغ آن به ۱۷ هزار میلیارد تومان می‌رسد.

رتبه ایران در رده‌بندی جهانی تورم بهبود یافت

صندوق بین‌المللی پول در جدیدترین برآورد خود از میزان تورم ۱۹۳ کشور جهان در سال ۲۰۲۲ از کاهش نرخ تورم ایران در این سال و بهبود رتبه ایران در میان کشورهای جهان از این نظر خبر داده است. این نهاد بین‌المللی نرخ تورم ایران در سال جاری میلادی را کمتر از ۴۰٪ برآورد کرده است. کارشناسان صندوق بین‌المللی پول انتظار دارند در سال ۲۰۲۲ روند صعودی نرخ تورم ایران به ۳۹٫۹۸ درصد کاهش یابد. بر اساس آمار برآوردی صندوق بین‌المللی پول رتبه ایران از نظر نرخ تورم در سال ۲۰۲۲ دو پله نسبت به سال قبل بهبود پیدا کرده و ایران در جایگاه نهم از این نظر قرار گرفته است. ایران در سال ۲۰۲۱ در رتبه هفتم قرار گرفته بود. در این سال نیز رتبه ایران در رده‌بندی جهانی دو پله بهبود یافته بود.

نگاهی به اندیشه‌های اقتصادی فارابی و ابن خلدون

آبخشور نظریات اقتصادی اروپایی در اندیشه‌های فلاسفه‌ی قدیم؛

آرین آقابگی

رئیس شعبه الهیه • بانک خاورمیانه

Federico Bartolini

آن، هر کشور باید کالاهایی را تولید کند که در آن نسبت به سایر کشورها مزیت دارد و مابقی نیازهای خود را از طریق تجارت با سایر کشورها تامین کند.

ابن خلدون و دفاع از حضور دولت در اقتصاد

سیصد سال پس از فارابی، ابن خلدون در کشور تونس دیده به جهان گشود. بسیاری از اندیشمندان او را یکی از ارکان اصلی نظریات اقتصادی مشرق زمین و همچنین از طلایه‌داران جامعه‌شناسی برشمرده‌اند. دوره زندگی وی مقارن بود با آغاز نهضت رنسانس در اروپا، کشف جغرافیایی سرزمین‌های جدید و نیز افزایش تجارت بین کشورهای اروپایی با یکدیگر و با کشورهای اسلامی.

ابن خلدون نیز همانند فارابی و ارسطو تشکیل اجتماعات را امری اجتناب‌ناپذیر بر شمرده و به بیان برخی مباحث اقتصادی پرداخته که آدام اسمیت حدود چهارصد سال پس از وی مطرح کرده است. نظریه معروف "فراز و نشیب تمدن‌ها" که از سوی ابن خلدون مطرح شده، تمدن بشری را مانند موجود زنده‌ای در نظر می‌گیرد که تولد، رشد، بلوغ و افول می‌یابد و در نهایت جای خود را به تمدن جدید می‌دهد.

بر اساس این نظریه مردم صحرانشین با نگاه به نوع زندگی شهری و تجملات و الگوی مصرفی آن مجذوب شهرنشینی شده و با مهاجرت به شهرها باعث افزایش جمعیت و تولید و به تبع آن، شکل‌گیری بازارها می‌شوند. از سوی دیگر با افزایش تولید، عرضه محصولات غذایی افزایش می‌یابد که این امر خود کاهش قیمت، افزایش رفاه و نهایتاً افزایش تجارت بین کشورها را به دنبال خواهد داشت. نتیجه این تحولات، موجبات افزایش ثروت برخی اقشار جامعه را فراهم آورده که این امر موجب پیروزی گروهی بر گروه دیگر و انحطاط و زوال جامعه خواهد شد. از این رو، ابن خلدون ضمن دفاع از حضور دولت در اقتصاد، عنوان می‌کند که خدمات و کالاهایی که از جنبه عمومی برخوردارند و همچنین خدماتی که هزینه راه‌اندازی آن‌ها به قدری است که بخش خصوصی قادر به تولید و عرضه آن‌ها نیست باید توسط دولت‌ها تامین شود.

به عقیده وی عدم دخالت دولت در برخی حوزه‌ها موجب ایجاد تسلط برخی اقشار بر جامعه شده و به سبب تعقیب منافع شخصی و گروهی، رفاه عمومی تامین نخواهد شد. این نظریات در دهه‌های اولیه قرن بیستم با تحلیل‌های مشابه از سوی جان مینارد کینز (اقتصاددان انگلیسی و بنیان‌گذار مکتب اقتصادی کینزین) مطرح شد و به یکی از جریان‌های فکری قرن بیستم میلادی تبدیل شد.

بنا بر آنچه گفته شد، بررسی سیر اندیشه‌های اقتصادی و جامعه‌شناسی از قرون پیش از میلاد مسیح و قرون وسطی نشان می‌دهد گرچه نظریات اقتصادی منحصر در سال‌های پایانی قرن هجدهم در اروپا مدون شد، اما ریشه بسیاری از آن نظریات را می‌توان در اندیشه‌های فلاسفه و اقتصاددانان قدیم نیز یافت که به دلایل گوناگونی به شکل منسجمی جمع‌آوری نشده‌اند. ■

بررسی تاریخچه پیدایش علم اقتصاد به شکل علمی مدون، همواره یادآور نام آدام اسمیت، اقتصاددان اسکاتلندی است. وی در سال ۱۷۷۶ میلادی با نگارش کتاب "ثروت ملل" با موضوعاتی از جمله تقسیم کار و تجارت بین‌الملل، علم اقتصاد را به گونه‌ای ساختارمند در بین سایر علوم اجتماعی معرفی و به پدر علم اقتصاد معروف شد. گرچه از اسمیت به عنوان پایه‌گذار علم اقتصاد (اقتصاد کلاسیک) یاد می‌شود، اما با نگاهی دقیق‌تر و جامع‌تر به سیر اندیشه‌ها و مکاتب اقتصادی در قرون پیش از وی، آراء پراکنده‌ای را در حوزه اقتصاد می‌توان یافت.

در میان اندیشمندان ادوار قدیم، افلاطون و شاگردش ارسطو در یونان و در سده‌های بعد از آن‌ها فارابی در ایران و ابن خلدون در تونس را می‌توان در زمره شاخص‌ترین افرادی که در زمینه اقتصاد به طرح نظریاتی پرداخته‌اند قرار داد. به عنوان مثال بر اساس آموزه‌های یونان، افلاطون معتقد به نظامی طبقاتی بود که در آن وظیفه حکمرانی در جامعه به عهده طبقه اشرافیت خردمند و نیک‌سرشتی بود که از دخالت در امور تجاری و بازرگانی منع شده و ملزم به استفاده‌ی اشتراکی از منابع جامعه بودند. طبق دیدگاه‌های افلاطون، تعقیب منافع شخصی منتج به انحراف طبقه اندیشمندان حکمران از رسالت اصلی خود بود.

برخلاف وی، ارسطو که قریب به ۲۰ سال سابقه‌ی شاگردی افلاطون را داشت، ضمن به رسمیت شناختن اصالت فرد و مالکیت شخصی، اولین اندیشمندی بود که با اسلوبی منطقی به تدریس و طبقه‌بندی علوم مختلف پرداخت. از این رو، ارسطو در تاریخ اندیشمندان جهان به "معلم اول" مشهور است. با توجه به موارد یاد شده در بالا، به معرفی دو تن از اندیشمندان پس از ظهور دین اسلام در قرون وسطی پرداخته شده است.

ایده "مزیت نسبی" در آراء ابونصر محمد فارابی

فارابی اولین فیلسوف و اقتصاددان ایرانی است که در برخی منابع نیز از وی به عنوان مؤسس فلسفه اسلامی یاد شده است. وی که به معلم ثانی مشهور است از این جهت این لقب را از آن خود کرده که به جمع‌آوری ترجمه‌های آثار ارسطو پرداخت و تاثیر قابل توجهی از آن‌ها گرفت. وی تقسیم‌کار و همکاری‌های اقتصادی را عامل اصلی ایجاد اجتماعات انسانی می‌داند که حدود ۸۰۰ سال بعد، توسط آدام اسمیت مطرح شد. فارابی همانند ارسطو معتقد بود انسان موجودی اجتماعی است که بدون ایجاد اجتماع (ایجاد روستا، شهر یا کشور) و همکاری‌های اقتصادی به سعادت مادی نمی‌رسد، اما با این وجود، به طور ضمنی اشاره می‌کند که با توجه به تفاوت‌های اقلیمی و سبک زندگی در نقاط مختلف، افراد و اجتماعات به طور تجربی در تولید کالاهای خاص تخصص یافته و بنابراین روابط جوامع باید از شهرها و کشورها فراتر رفته و برای رفع نیازهای مادی بشری در سطح جهانی گسترش یابد.

این موضوع، چند قرن بعد تحت عنوان "نظریه مزیت نسبی" توسط دیوید ریکاردو در ادبیات اقتصاد بین‌الملل مطرح شد و به صورت مدلی مدون درآمد که بر اساس

شهر	شعبه	کد	نشانی	تلفن
تهران	آفتاب	۷۸۱۰۰۱۸	میدان ونک، خیابان شهید خدای، تقاطع خیابان آفتاب، شماره ۱۱۸	۰۲۱-۸۸۶۲ ۳۷۵۰
تهران	نوبخت	۷۸۱۰۰۲۷	خیابان خرمشهر (آبادانا)، خیابان شهید عربعلی، نبش خیابان یازدهم، شماره ۵۸	۰۲۱-۸۶۰۸ ۹۷۰۳
تهران	نیاوران	۷۸۱۰۰۳۶	خیابان شهید باهنر (نیاوران)، بعد از سه راه یاسر، شماره ۲۹۹	۰۲۱-۲۲۷۵ ۹۳۹۸
تهران	الهیه	۷۸۱۰۰۴۵	خیابان شهید فیاضی (فرشته)، خیابان شهید آقابزرگی، نبش بن بست بیژن، شماره ۳۳	۰۲۱-۲۲۳۹ ۹۹۹۱
تهران	مهستان	۷۸۱۰۰۵۴	شهرک قدس (غرب)، خیابان ایران زمین، شماره ۲۲۰۲	۰۲۱-۸۸۵۶ ۱۶۵۶
تهران	سعادت آباد	۷۸۱۰۰۶۳	سعادت آباد، میدان سرلشگر شهید طهرانی مقدم (کاج)، نبش کوچه هفتم، شماره ۸۶	۰۲۱-۲۲۳۸ ۲۹۳۸
تهران	بخارست	۷۸۱۰۰۷۲	خیابان احمد قصیر (بخارست)، نبش خیابان پنجم، شماره ۲	۰۲۱-۸۸۷۲ ۹۹۲۵
تهران	زعفرانیه	۷۸۱۰۰۸۱	زعفرانیه، خیابان مقدس اردبیلی، مرکز خرید پلادیوم، بلوک ۱، طبقه نهم شمالی، شماره ۹۰۷	۰۲۱-۲۶۳۵ ۵۷۰۴
تهران	آفریقا	۷۸۱۰۰۹۹	بلوار نلسون ماندلا، بالاتر از خیابان شهید دستگردی، نبش کوچه نور، شماره ۲	۰۲۱-۸۶۰۸ ۲۳۸۵
تهران	دروس	۷۸۱۰۱۱۳	خیابان یخچال، خیابان هدایت، نبش میدان هدایت، شماره ۶۵	۰۲۱-۲۲۵۶ ۰۶۷۷
تهران	نیایش	۷۸۱۰۱۳۱	بزرگراه آبناسان شرق، بعد از خیابان جنت آباد، مجتمع تجاری نیایش، طبقه همکف، واحد GF۵۰	۰۲۱-۸۸۷۱ ۲۴۳۱
تهران	بانکداری دیجیتال	۷۸۲۰۰۶	خیابان احمد قصیر (بخارست)، کوچه ششم، شماره ۱۲، طبقه اول	۰۲۱-۹۱۰۰ ۹۰۹۰
اصفهان	اصفهان	۷۸۳۰۰۱۴	میدان فیض، نبش خیابان میر، شماره ۵	۰۳۱-۳۶۶۴ ۴۶۸۳
تبریز	تبریز	۷۸۴۵۰۱۳	شهرک ولی عصر، فلکه رودکی، خیابان رودکی، نبش کوچه سحر، شماره ۵۶	۰۴۱-۳۳۲۷ ۲۶۰۵
شیراز	شیراز	۷۸۷۲۰۱۹	بلوار ستارخان، نبش خیابان عقیق آباد، شماره ۱۲۷	۰۷۱-۳۶۲۶ ۸۸۰۷
مشهد	مشهد	۷۸۸۵۰۱۴	بلوار خیام جنوبی، نبش کوچه خیام ۶، شماره ۱۴	۰۵۱-۳۷۶۵ ۶۲۲۲
کرج	کرج	۷۸۶۲۴۱۹	مهرویلا، خیابان درختی، مرکز خرید درختی، طبقه ۶، واحد ۵	۰۲۶-۳۳۵۳ ۸۲۵۹
مونیک	مونیک	۷۰۰۱۰۸۰۰	Middle East Bank, Munich Branch, Landsberger Straße 406, D-81241 München, Germany	(+۴۹-۸۹)۲۱۵۳ ۹۸۲۵۰

بانک خاورمیانه علاوه بر ارائه تمامی خدمات یک بانک تجاری، سایر خدمات حوزه بازر پول و سرمایه را به صورت مستقیم و یا از طریق شرکت های زیرمجموعه یا وابسته با رعایت مقررات و ضوابط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان بورس و اوراق بهادار فراهم کرده است.

■ شرکت کارگزاری بانک خاورمیانه

تهران، خیابان آفریقا، خیابان دستگردی (بین خیابان ماندلا و ولیعصر) شماره ۲۷۷، طبقه اول
تلفن: ۵۸ ۴۰۵ (۰۲۱)
mebbco.com

■ شرکت بیمه زندگی خاورمیانه

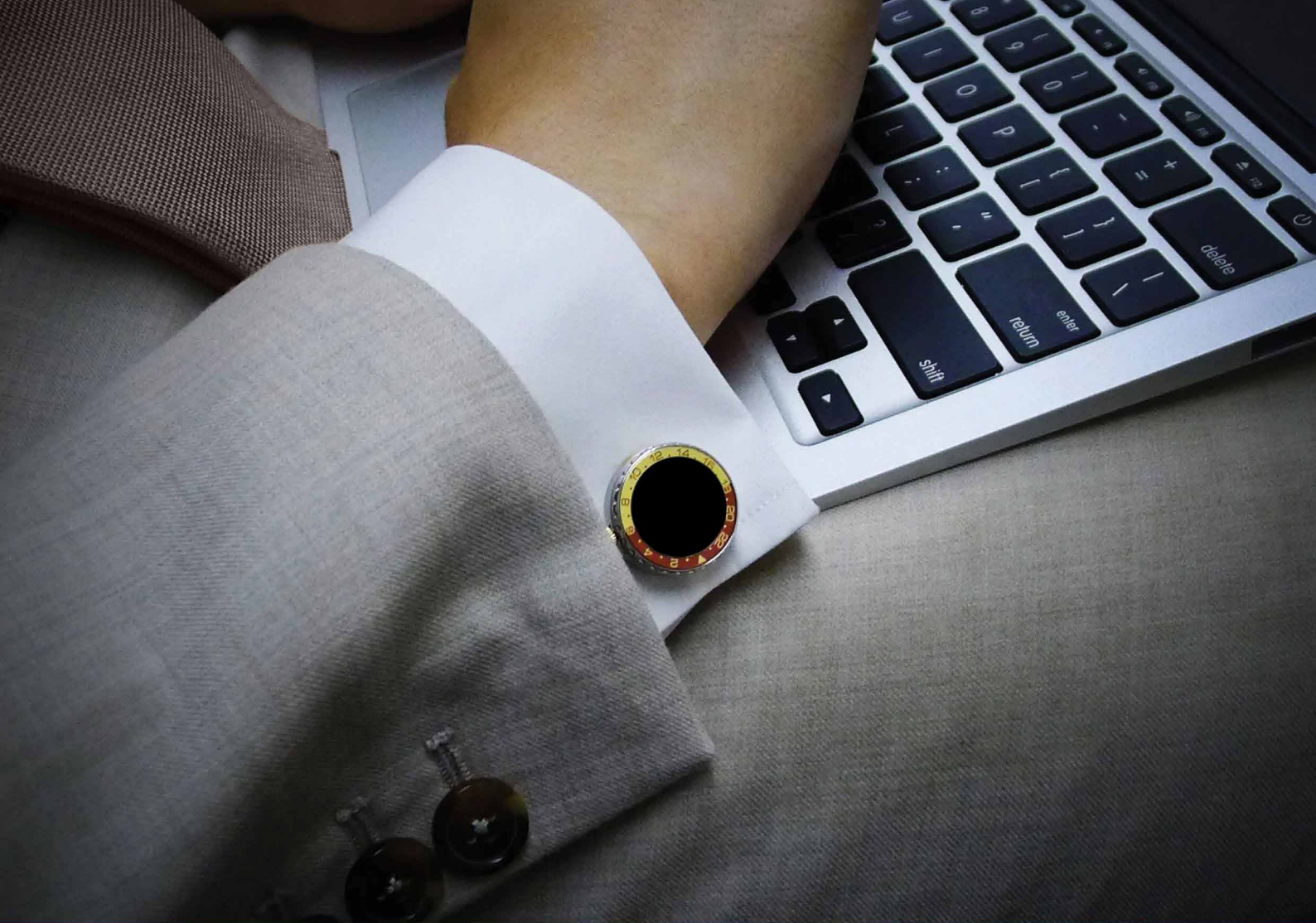
تهران، میدان آرژانتین، خیابان خالد اسلامبولی (وزرا)، خیابان هفتم شماره ۱۰
تلفن: ۴۱۳۶ ۳۰۰۰ (۰۲۱)
melico.ir

■ شرکت خدمات ارزی و صرافی خاورمیانه

تهران، میدان آرژانتین، خیابان احمد قصیر (بخارست)، نبش خیابان نهم برج بخارست، طبقه دوم
تلفن: ۴۱۲۶ ۱۰۰۰ (۰۲۱)
exmeb.com

■ ساختمان ادارات مرکزی

تهران، خیابان احمد قصیر (بخارست)، نبش خیابان پنجم، شماره ۲
تلفن: ۴۲۱۷ ۸۰۰۰ (۰۲۱)
فکس: ۹۱۲۱ ۲۳۸۳ (۰۲۱)
کدپستی: ۱۵۱۳۶۴۵۷۱۷
تهران، صندوق پستی: ۴۴۴۵ - ۱۵۸۷۵
www.middleeastbank.ir
info@middleeastbank.ir
رسیدگی به شکایات (مدیریت بازرسی) تلفن: ۴۲۱۷ ۸۸۸۸ (۰۲۱)
آشنا (مرکز ارتباط مشتریان) تلفن: ۴۲ ۵۵۷ (۰۲۱)

خودتان بانکداری کنید

بانک خاورمیانه
Middle East Bank

www.middleeastbank.ir
info@middleeastbank.ir

ما در بانک خاورمیانه معتقدیم هیچ چیز، حتی مسائل مالی و بانکی نباید کسب و کار شما را از توسعه باز دارد. ما به عنوان پربازده‌ترین بانک ایران باور داریم با فراتر رفتن از دو عنصر "مکان" و "زمان" می‌توان وسیع ماند و با همین رویکرد "بانکداری باز" را برای کسب و کارها طراحی کرده‌ایم.

با استفاده از بانکداری باز، دیگر به شکل سنتی نیاز به مراجعه حضوری به بانک‌ها نیست و امکان استفاده از خدمات بانکی به صورت مستقیم از طریق ERP (سامانه مالی و حسابداری) به سیستم داخلی بانک میسر است.